

ΤΕΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ & ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

«Η διαχείριση του μεταναστευτικού και προσφυγικού προβλήματος. Μελέτη Περίπτωσης Δήμος Πειραιά».

Μιχαέλα Μιχαλάκη – Κατερίνα Ζαφειροπούλου
Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Φωτεινή Παπουδάκη

Καλαμάτα 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με αφορμή την ολοκλήρωση της παρούσας εργασίας, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε κάποιους ανθρώπους, οι οποίοι συντέλεσαν ουσιαστικά για την εκπόνησή της. Συνεπώς, θεωρούμε απαραίτητο να αφιερώσουμε την πρώτη σελίδα της εργασίας προκειμένου να τους ευχαριστήσουμε.

Η παρούσα μελέτη πραγματοποιήθηκε στον Δήμο του Πειραιά, υπό την επίβλεψη και καθοδήγηση της επιβλέπουσας καθηγήτριας κ. Φωτεινής Παπουδάκη, την οποία θέλουμε να ευχαριστήσουμε θερμά, τόσο για την ανάθεση του θέματος της πτυχιακής, όσο για την σημαντική καθοδήγηση και απαραίτητη βοήθεια που μας πρόσφερε σε όλη τη διάρκεια της μελέτης, καθώς επίσης και για τον χρόνο που αφιέρωσε ώστε να μελετήσει την εργασία και να προσθέσει εύστοχες υποδείξεις. Η καθοδήγηση και οι υποδείξεις της επιβλέπουσας συνέβαλαν καθοριστικά στο τελικό αποτέλεσμα.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους ανθρώπους που είναι δίπλα μας, φίλους και συγγενείς, που μας στήριξαν. Επιπλέον, το αποτέλεσμα οφείλεται στην άψογη συνεργασία και συνεννόηση που υπήρχε μεταξύ μας καθ'όλη τη διάρκεια της εργασίας.

Κατερίνα Ζαφειροπούλου – Μιχαέλα Μιχαλάκη

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η εργασία έχει θέμα τη διαχείριση του μεταναστευτικού και προσφυγικού προβλήματος. Μελέτη περίπτωσης Δήμος Πειραιά. Σκοπός αυτής της εργασίας είναι η διερεύνηση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στο δήμο του Πειραιά από τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, οι επιπτώσεις που είχε ο δήμος καθώς και την αντιμετώπιση από φορείς, Μ.Κ.Ο και οργανώσεις. Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος, παρουσιάζεται το θεωρητικό μέρος της πτυχιακής και αναφέρεται στην έννοια της μετανάστευσης και της προσφυγιάς. Επίσης, παρουσιάζεται η νομοθεσία για τη μετανάστευση καθώς και οι επιπτώσεις που προκλήθηκαν στην χώρα. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζεται η μελέτη περίπτωσης, στο δήμο Πειραιά, αναλύοντας τις συνθήκες διαβίωσης, τον τρόπο που οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και άλλες οργανώσεις βοήθησαν τους πρόσφυγες και τους μετανάστες και τι επιπτώσεις είχε το προσφυγικό ζήτημα στο Δήμο του Πειραιά. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ποιοτική έρευνα καθώς και συνεντεύξεις με εμπλεκόμενους φορείς. Η έρευνα βοήθησε στο να βγουν ορισμένα συμπεράσματα για το πως έγινε η διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος στον δήμο του Πειραιά.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: μετανάστες, πρόσφυγες, Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, Δήμος Πειραιά

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

<i>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</i>	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ-ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ.....	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^Ο ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	9
1.1. Ορισμοί – Θεωρίες Μετανάστευσης	9
1.2. Αίτια- Παράγοντες μετανάστευσης	11
1.3. Ιστορική αναδρομή	13
Μετανάστευση στην Ελλάδα από το 1990 έως και σήμερα	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^Ο ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ- ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΑΣΥΛΟΥ	17
2.1. Νομοθεσία.....	17
2.2. Αρμοδιότητες ΟΗΕ και Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής	19
2.3. Δικαιούχοι Ασύλου στην Ελλάδα	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^Ο ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ.....	23
3.1. Επιπτώσεις για την Ελλάδα	23
3.2. Επιπτώσεις για Πρόσφυγες	24
3.3. Καταγραφή και Έλεγχος προσφύγων και μεταναστών.....	25
3.4. Προβλήματα Προσφύγων.....	27
3.5. Τα ασυνόδευτα παιδιά της προσφυγιάς	28
3.6. Η άφιξη και ο εγκλωβισμός των προσφύγων στην Ελλάδα	29
ΜΕΡΟΣ Β	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^Ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ	31
4.1. Η περίπτωση του δήμου Πειραιά	31
4.2. Βία στο λιμάνι του Πειραιά ανάμεσα στους πρόσφυγες	32
4.3. Συνθήκες διαβίωσης	32
4.4. Μια Μέρα Μόνο Δεν Είναι Αρκετή – Επιτόπια Έρευνα.....	34
4.5. Εθελοντισμός	44
4.6. Επιπτώσεις στο Δήμο Πειραιά.....	46
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	48
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	50
ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	52

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	52
ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ.....	57
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	58
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β.....	59

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ-ΑΚΡΩΝΥΜΙΑ

- Ο.Σ.Φ.Π.: Ολυμπιακός Σύνδεσμος Φιλάθλων Πειραιά
- Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση
- Ο.Λ.Π.: Οργανισμός Λιμένα Πειραιώς
- Μ.Κ.Ο.: Μη Κυβερνητική Οργάνωση
- Π.Γ.Δ.Μ.: Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας
- Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
- Κ.Ε.Δ.Ε.: Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας
- Δ.Ο.Μ.: Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης
- Κ.ΕΠΙΧ.: Κέντρο Επιχειρήσεων
- Ε.Κ.Σ.Ε.Δ.: Ενιαίο Κέντρο Συντονισμού Έρευνας και Διάσωσης
- ΚΟ.Δ.Ε.Π.: Κοινωφελής Δημοτική Επιχείρηση Πειραιά
- Ε.Κ.ΕΠ.Υ.: Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υγείας
- Α.Λ.Υ.: Αλληλέγγυοι Λειτουργοί Υγείας
- Α.Σ.Π.Φ.Υ.: Αυτοοργανώμενη Συλλογικότητα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας
- Π.Α.Ε.: Ποδοσφαιρική Ανώνυμη Εταιρεία
- Κ.Ι.Φ.Α.: Κοινωνικό Ιατρείο-Φαρμακείο Αλληλεγγύης
- Η.Π.Α.: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
- Ε.Κ.Α.Β.: Εθνικό Κέντρο Άμεσης Βοήθειας
- ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.: Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων
- Ο.Χ.Ε.: Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
- Β.Α.Α.: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
- Μ.Μ.Ρ.: Measles-Mumps-Rubella (Ιλαρά- Ερυθρά-Παρωτίτιδα)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το αντικείμενο της εργασίας είναι «Η διαχείριση του μεταναστευτικού και προσφυγικού προβλήματος. Μελέτη περίπτωσης Δήμος Πειραιά». Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάλυση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν στο Δήμο του Πειραιά και πως αντιμετωπίστηκε το προσφυγικό ζήτημα από την τοπική αυτοδιοίκηση, από τις Μ.Κ.Ο. και από άλλες οργανώσεις. Τα ερευνητικά ερωτήματα που μας απασχολούν, είναι πως δημιουργήθηκαν τα προβλήματα στο Δήμο του Πειραιά από τους πρόσφυγες και τους μετανάστες καθώς και με ποιον τρόπο αντιμετωπίστηκε όλη αυτή η κατάσταση.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω συνεντεύξεων από αρμόδιους που είχαν εμπλοκή στο ζήτημα καθώς και από ποσοτική έρευνα. Υπήρξε σχετική δυσκολία στο να βρούμε τους κατάλληλους και αρμόδιους από τον Δήμο και τους υπόλοιπους φορείς, για την συγκέντρωση πληροφοριών.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα που υπήρξε ήταν η απουσία του κράτους, έτσι ώστε να αντιμετωπίσει το ζήτημα που είχε προκύψει με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες σε όλη τη χώρα.

Η δομή της εργασίας χωρίζεται σε δύο μέρη: στο θεωρητικό και το ερευνητικό.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται η εννοιολογική προσέγγιση του πρόσφυγα και του μετανάστη. Επίσης, τα αίτια, οι παράγοντες καθώς οι θεωρίες μετανάστευσης. Τέλος, η ιστορική αναδρομή της μετανάστευσης στην Ελλάδα.

Στο επόμενο κεφάλαιο παρατίθεται το νομικό πλαίσιο για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες καθώς και το δικαίωμα ασύλου στη χώρα.

Το κεφάλαιο τρία ασχολείται με τις επιπτώσεις για την Ελλάδα και για τους πρόσφυγες, οι οποίες προκύπτουν από το προσφυγικό ζήτημα. Επίσης, την καταγραφή και τον έλεγχο των εισελθόντων στη χώρα και πως έφθναν και παρέμεναν εγκλωβισμένοι στην Ελλάδα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται η περίπτωση του Δήμου Πειραιά, τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν και οι τρόποι αντιμετώπισης του προσφυγικού ζητήματος. Επιπλέον, παρουσιάζεται η συμβολή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στον τρόπο αντιμετώπισης των προσφύγων και των μεταναστών.

Ως βασική βιβλιογραφία της εργασίας χρησιμοποιήθηκαν συγγράμματα, πτυχιακές εργασίες και άρθρα της ελληνικής βιβλιογραφίας αλλά και πηγές από το διαδίκτυο.

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΓΕΝΙΚΑ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

1.1. Ορισμοί – Θεωρίες Μετανάστευσης

Σκοπός του κεφαλαίου αυτού είναι η εννοιολογική προσέγγιση του προσφυγικού ζητήματος, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται η διερεύνηση και επεξήγηση των ορισμών για τους ανθρώπους που εισέρχονται στη χώρα μας, καθώς και η κατηγοριοποίησή τους και σχετική ιστορική αναδρομή.

Παρακάτω γίνεται και αναφορά στις θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί περί μετανάστευσης. Επειδή η μετανάστευση θεωρείται ένα πολύπλοκο φαινόμενο, γι' αυτό το λόγο δημιουργήθηκαν κάποιες θεωρίες οι οποίες επηρέασαν την οικονομική σκέψη και την αντιμετώπιση του φαινομένου της μετανάστευσης.

Ορισμοί της μετανάστευσης:

- Ως μετανάστευση ορίζεται μόνιμη ή προσωρινή μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου. Ως συνεχής ροή προσώπων από και προς μία περιοχή, η μετανάστευση είναι μία από τις τρεις βασικές δημογραφικές διαδικασίες. Είναι η διαδικασία εκείνη που συνεπάγεται τη μηχανική (ή τεχνητή) ανανέωση και φθορά ενός πληθυσμού, σε αντίθεση με τις άλλες δύο διαδικασίες (γεννητικότητα- θνησιμότητα), που έχουν σχέση με τη φυσική ανανέωση και τη φθορά ενός πληθυσμού (Τσαούση, 1996).
- Μετανάστευση είναι η μετακίνηση ανθρώπων από ένα μέρος σε άλλο. Η μετανάστευση μπορεί να γίνει εντός της ίδιας χώρας ή μεταξύ χωρών. Ο όρος «μετανάστευση» είναι διαφορετικός από τον «τουρισμό», καθώς ο πρώτος χρησιμοποιείται όταν κάποιος πηγαίνει να εγκατασταθεί μόνιμα ή να ζήσει για πολύ καιρό σε νέο τόπο και δημιουργεί σημαντικούς δεσμούς με τον τόπο αυτό (Ευθυμιάδου, 2009).

Θεωρίες Μετανάστευσης:

Νεοκλασικές Θεωρίες: Βασίζεται στο γεγονός ότι ο εκάστοτε μετανάστης θα πρέπει να γνωρίζει τις λειτουργικές διαδικασίες της αγοράς εργασίας αλλά και να διαθέτει την κατάλληλη πληροφόρηση για τα οικονομικά χαρακτηριστικά άλλων περιοχών. Ο υποψήφιος μετανάστης σύμφωνα με την θεώρηση αυτή θα πρέπει να διαθέτει τις παραπάνω γνώσεις έτσι ώστε να επιλέξει ορθά σε ποια χώρα θα μεταναστεύσει για να μεγιστοποιηθούν τα ατομικά και οικονομικά οφέλη. Η θεώρηση αυτή παραβλέπει το γεγονός εάν ο μετανάστης έχει γνώση κοινωνικοπολιτικών και οικονομικών συνθηκών της επιλεγόμενης χώρας (Μπούμπουλης).

- **Μαρξιστικές και Νεομαρξιστικές Θεωρίες:** Σύμφωνα με αυτή τη θεώρηση η μετανάστευση αντιμετωπίζεται σαν αποτέλεσμα συλλογικής δράσης στις εκάστοτε κοινωνικές και ταξικές δομές. Η μετανάστευση ερμηνεύεται σαν ένα φαινόμενο που είναι άμεσα συνδεδεμένο με τις κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές και θεωρείται σωστό ότι πρέπει να μελετάται στη βάση αυτών των παραγόντων (Μπούμπουλης).
- **Θεωρία Μέσου Επιπέδου:** Η θεωρία μέσου επιπέδου αποτελεί την προσπάθεια της συνδυασμού των παραπάνω δύο θεωριών (Μπούμπουλης).

Ορισμός του μετανάστη:

- Μετανάστες είναι όσοι εγκαταλείπουν τη χώρα τους προσπαθώντας να βρουν εργασία και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Συχνά υποχρεώνονται να φύγουν λόγω περιβαλλοντικών συνθηκών και απόλυτης φτώχειας. Η διαφορά με τους πρόσφυγες είναι πως οι μετανάστες μπορούν να επιστρέψουν στις πατρίδες τους και δεν κινδυνεύει η ζωή και η σωματική τους ακεραιότητα.
- Με βάση τον ορισμό που δίνουν τα Ηνωμένα Έθνη, ως μετανάστης χαρακτηρίζεται το άτομο που είναι μακριά από τη χώρα που γεννήθηκε ή από τη χώρα που έχει την εθνικότητα ή υπηκοότητά της για περισσότερους από 12 μήνες.

Ας σημειωθεί, ότι σύμφωνα με την βιβλιογραφική έρευνα που διεξάχθηκε, όσον αφορά την έννοια της μετανάστευσης έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί, ωστόσο δεν έχει επικρατήσει ένας συγκεκριμένος ορισμός.

Ορισμός του πρόσφυγα:

- Πρόσφυγας, λοιπόν, είναι κάποιος που αναγκάζεται να εγκαταλείψει τη χώρα του εξαιτίας πολιτικής, εθνικής, φυλετικής και θρησκευτικής δίωξης ή επειδή ανήκει σε μια ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα, η οποία διώκεται. Πρόσφυγας είναι επίσης όποιος κινδυνεύει στη χώρα του λόγω πολέμου ή γενικευμένης βίας. Για τους λόγους αυτούς δεν μπορεί να επιστρέψει στην πατρίδα του και δικαιούται άσυλο και διεθνή προστασία στη χώρα που καταφεύγει (Σωτηρόπουλος, 2013). Οι πρόσφυγες προστατεύονται από τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 και από διεθνείς ευρωπαϊκές συμφωνίες και εθνικούς νόμους. Δικαιούνται να ζητήσουν άσυλο με βάση της Αρχής της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Το να χορηγήσει μια χώρα άσυλο σε πρόσφυγες δεν είναι πράξη φιλανθρωπίας ούτε δείγμα καλής θέλησης αλλά υποχρέωση με βάση διεθνείς συνθήκες και εθνικούς νόμους.
- Πρόσφυγας ονομάζεται το άτομο που βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του ή του τόπου κατοικίας του, έχει δικαιολογημένο φόβο δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε ορισμένη κοινωνική ομάδα ή λόγω πολιτικών πεποιθήσεων και εξαιτίας αυτού του φόβου δίωξης αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να απολαμβάνει την προστασία αυτής της χώρας ή την επιστροφή σ' αυτήν. (Παπαδοπούλου, 2009)

1.2. Αίτια- Παράγοντες μετανάστευσης

Από τα παλαιότερα χρόνια μέχρι και σήμερα υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός μεταναστών από χώρα σε χώρα. Συνήθως όμως, ο άνθρωπος δεν επιθυμεί να εγκαταλείψει την πατρίδα του παρά μόνο εάν υπάρχουν κάποιοι σημαντικοί λόγοι. Το συχνότερο κίνητρο της μετανάστευσης είναι οι οικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι. Όσον αφορά τους παράγοντες μετανάστευσης, οι πολίτες ωθούνται κυρίως στην μετανάστευση έτσι ώστε να παρέχουν στους ίδιους και

στις οικογένειες τους ένα καλύτερο μέλλον και η επιλογή της χώρας που θα καταλήξουν σχετίζεται κυρίως σε οικονομικούς και κοινωνικούς παράγοντες. Στην συνέχεια παρουσιάζονται τα βασικότερα αίτια και οι παράγοντες που συμβάλλουν στη μετανάστευση.

Οικονομικά αίτια: Οι καλύτερες συνθήκες διαβίωσης αποτελούν πλέον τον πιο σύνθητες λόγο για την μετανάστευση. Πολλοί άνθρωποι μεταναστεύουν, όταν οι συνθήκες είναι καλύτερες στην χώρα υποδοχής από ότι στην χώρα αποστολής όχι μόνο όσον αφορά το μηνιαίο εισόδημα αλλά και άλλους παράγοντες, όπως η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η ασφαλιστική κάλυψη. Η διόγκωση των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων στις πλούσιες και στις φτωχές χώρες. Επίσης, η οικονομική ανάπτυξη ή η οικονομική ύφεση μιας χώρας.

Το περιβάλλον: Αρκετές φυλές τα παλαιότερα χρόνια μετανάστευαν λόγω κακής γεωγραφικής θέσης. Τις περισσότερες φορές δεν ζούσαν σε έναν τόπο που είχε εύπορη γη και αυτό δεν τους ευνοούσε στην διαβίωση τους.

Πολεμικές Συγκρούσεις: Κατά την διάρκεια ενός πολέμου αλλά και οι μεταπολεμικές καταστάσεις ήταν πολύ δύσκολες και αυτό προκαλούσε τις περισσότερες φορές μαζική μετανάστευση.

Φυσικές Καταστροφές: Οι πλημμύρες, ο παγετός, η ξηρασία, ο σεισμός ώθησαν πολλά άτομα στην μετανάστευση.

Θρησκευτική Καταδίωξη: Πολλοί λαοί μετανάστευσαν λόγω θρησκευτικών καταδίωξεων καθώς δεν ήθελαν να προσηλυτιστούν σε κάποια συγκεκριμένη θρησκεία.

Πολιτικά κίνητρα: Όταν άτομα διώκονται από το νόμο και η μόνη λύση είναι η διαφυγή.

Άλλοι κοινωνικοί λόγοι: Για να ενωθούν οικογένειες (οι γονείς να μείνουν κοντά στα παιδιά τους) είτε για ανεύρεση συντρόφου. Οι μετανάστες αποτελούν φθηνό εργατικό δυναμικό και έτσι οι εργοδότες τους προτιμούν. Χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Οι μετανάστες επιλέγουν να πηγαίνουν σε χώρες που δεν χρειάζεται υψηλό μορφωτικό επίπεδο κυρίως για χειρονακτικές εργασίες. Επίσης, ο υπερπληθυσμός αλλά και η γήρανση του εργατικού πληθυσμού αποτελούν αίτια μετανάστευσης.

Συμπερασματικά, τα παραπάνω αίτια είναι ποίκιλλα, πολυδιάστατα και αποτελούν τα σημαντικότερα όσον αφορά τη μετανάστευση. Επιπλέον, μπορεί να είναι μονομερή ή συνδυαστικά για τα άτομα που μεταναστεύουν (Κυριακίδου και Παπαδοπούλου, 2009).

Επιπλέον, παραπάνω αναφέρθηκαν οι παράγοντες για τους οποίους οι άνθρωποι μεταναστεύουν από χώρα σε χώρα. Παράγοντες, οι οποίοι είναι δηλαδή οικονομικοί, κοινωνικοί, πολιτικοί και πολιτιστικοί (Ευθυμιάδου, 2009).

1.3. Ιστορική αναδρομή

Ιστορική αναδρομή της μετανάστευσης στην Ευρώπη:

Από τον 19^ο αιώνα η Ευρώπη παίζει πρωταρχικό ρόλο στο φαινόμενο της μετανάστευσης. Από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και μέχρι και το 1930 περισσότεροι από 50 εκατομμύρια Ευρωπαίοι μετανάστευσαν σε άλλες χώρες. Πριν από το 1900 η μετανάστευση θεωρείται πως έχει σποραδικό χαρακτήρα και κατευθύνεται προς τη λεκάνη της Μεσογείου, της Μαύρης Θάλασσας και της Αιγύπτου. Ύστερα, και μέχρι το 1930 το μεταναστευτικό κύμα έχει μία και μόνο κατεύθυνση, τις Η.Π.Α. κυρίως για οικονομικούς λόγους (AirMagazine, 2016).

Τα επόμενα χρόνια και μέχρι το 1950, λόγω των πολεμικών συγκρούσεων είτε ανάμεσα σε χώρες είτε σε εμφυλίους υπήρξε υποχρεωτική κινητικότητα μεταναστών για πολιτικούς λόγους. Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο χιλιάδες μετανάστες ήρθαν στην Ευρώπη για να ανασυγκροτηθούν οικονομικά. Έπειτα, την επόμενη δεκαετία η μεταναστευτική ροή παρατηρήθηκε προς τις χώρες του Καναδά, της Αυστραλίας και της Αμερικής. Ύστερα, και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1970 υπήρξε μεγάλη μεταναστευτική μετακίνηση προς τις χώρες της Ευρώπης, κυρίως προς τη Δυτική Γερμανία (Παπαγεωργίου Ι.,2013).

Λίγα χρόνια αργότερα, συγκεκριμένα από το 1985 έως και το 1992 οι μετανάστες από χώρες που δεν ανήκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση διπλασιάστηκαν από 800.000 σε 1,8 εκατομμύρια λόγω κυρίως οικονομικής ευημερίας που επικρατούσε στην Ευρώπη. Η νότια Ευρώπη δεν είχε όμως την ίδια μεταναστευτική κινητικότητα όσο οι χώρες της δυτικής Ευρώπης λόγω ότι δεν ήταν τόσο καλά προετοιμασμένες για χώρες υποδοχής μεταναστών αλλά και για την ενσωμάτωση των μεταναστών στις

χώρες τους. Όσον αφορά την ενδοευρωπαϊκή μετανάστευση κατά την διάρκεια της δεκαετίας του 1980 χώρες όπως η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Ιταλία αλλά και η Ελλάδα αποτέλεσαν χώρες υποδοχής από κατοίκους κυρίως της ανατολικής Ευρώπης. Οι μετανάστες προτίμησαν αυτές τις χώρες λόγω τουρισμού και καλλιεργειών. Την δεκαετία του 1990 ο αριθμός των μεταναστών προς την Ευρώπη κυμάνθηκε στα 1,3 εκατομμύρια. Από το 2000 μέχρι και σήμερα η Ευρώπη θεωρείται περιοχή υποδοχής μεταναστών. Αυτό οφείλεται σε πολιτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς παράγοντες αλλά και στις πολεμικές συγκρούσεις που συμβαίνουν σε χώρες που βρίσκονται περιφερειακά της Ευρώπης (Φουντουλάκη και Δρακακάκη, 2009).

Με βάση την αναλυτική ιστορική αναδρομή προκύπτει ότι το ζήτημα της μετανάστευσης και του προσφυγικού απασχολεί ιδιαίτερα την κοινωνία, τόσο σε Ευρώπη, όσο και στην Ελλάδα, από τον 19^ο αιώνα και συγκεκριμένα από το 1922, όπου σημειώθηκαν μεγάλα, μαζικά κύματα μετανάστευσης. Το πρόβλημα είναι πολυδιάστατο, εφόσον παρουσιάζονται προβλήματα μετακίνησης, οργάνωσης και εγκατάστασης στη χώρα υποδοχής.

Μετανάστευση στην Ελλάδα από το 1990 έως και σήμερα

Η Ελλάδα στο παρελθόν θεωρούταν χώρα αποστολής μεταναστών, όμως από το 1990 και μετά η Ελλάδα θεωρείται χώρα υποδοχής μεταναστών. Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990 πολλοί μετανάστες εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα κυρίως για μία καλύτερη ποιότητα ζωής τόσο σε οικονομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Η πλειοψηφία των μεταναστών προς την Ελλάδα είναι από την Αλβανία και ύστερα ακολουθούν οι χώρες της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας. Επίσης, πολίτες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης μετανάστευσαν προς την Ελλάδα.

Υπήρχαν δύο κύρια αίτια στα οποία βασίστηκε η μετανάστευση προς την Ελλάδα. Αρχικά, το άνοιγμα των συνόρων της Ελλάδας καθώς και η πτώση της Σοβιετικής Ένωσης. Ποσοτικά, τη δεκαετία του 1990 υπήρχε πρόβλημα της ακριβούς καταγραφής των μεταναστών, διότι ένα μεγάλο ποσοστό εισήλθε στη χώρα παράνομα. Στη προσπάθεια καταγραφής των μεταναστών με βάση τα στοιχεία του πρώτου προγράμματος νομιμοποίησης που λεγόταν λευκή κάρτα καταγράφηκε ότι στην Ελλάδα υπήρχαν αλλοδαποί από 120 χώρες. Οι αλλοδαποί ήταν περίπου 327.000. Στην Αλβανία ανήκει το 65% του συνόλου των μεταναστών προς την

Ελλάδα και ακολουθούν οι αλλοδαποί από χώρες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης με 7% και στη συνέχεια η Βουλγαρία με 6,8% και η Ρουμανία με 4,6%. (Βερούκιος και Τουλουκόγλου, 2004).

Στην απογραφή του 2001 τα πράγματα ήταν πολύ πιο ξεκάθαρα καθώς δεν υπήρχε αυτός ο μεγάλος αποκλεισμός των παράνομων αλλοδαπών που υπήρχε την προηγούμενη δεκαετία. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001 προέκυπτε ότι οι αλλοδαποί που προέρχονταν από την Αλβανία ήταν το 56% του συνόλου των αλλοδαπών. Στη συνέχεια ακολουθούν οι Βούλγαροι με 5%, οι Γεωργιανοί και οι Ρουμάνοι με 3%. Αριθμητικά, η απογραφή κατέγραψε 762.191 αλλοδαπούς (Φουντουλάκη και Δρακακάκη, 2009).

Στην επόμενη απογραφή που πραγματοποιήθηκε το 2011 η εισροή των Αλβανών μεταναστών μειώθηκε σε 22,2%, ακολουθεί η Βουλγαρία με 16,1% και ύστερα ακολουθούν χώρες όπως το Πακιστάν και το Αφγανιστάν με 6%. Μέχρι το 2011 προστέθηκαν ακόμη 329.556 αλλοδαποί στη χώρα μας (ΕΛΣΤΑΤ, 2014).

Το 2015 η Ελλάδα δέχθηκε ένα εξίσου μεγάλο μεταναστευτικό κύμα λόγω των πολεμικών συγκρούσεων στις χώρες της Συρίας και του Αφγανιστάν. Οι μετανάστες που μπήκαν στην Ελλάδα ήταν περίπου 800.000. Η διαφορά που προκύπτει από το μεταναστευτικό κύμα του 1990 ήταν ότι οι αλλοδαποί που εισήλθαν στην Ελλάδα το 2015 στο μεγαλύτερο ποσοστό τους δεν θέλησαν να εγκατασταθούν αλλά είχαν την Ελλάδα σαν πέρασμα για τον τελικό τους προορισμό (ΟΗΕ, 2015).

Αξιοσημείωτο είναι να καταγραφεί ότι από το 2010 και μετά οι εισερχόμενοι μετανάστες είναι λιγότεροι από τους εξερχόμενους μετανάστες στην Ελλάδα. Αυτό οφείλεται κυρίως στην οικονομική κρίση και στην αύξηση της ανεργίας που επικρατεί.

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι βρίσκουμε σύμφωνους τους ορισμούς περί μετανάστευσης και προσφυγικού, καθώς επίσης, γίνεται σαφές ποιά είναι η μεταξύ τους διαφορά.

Επιγραμματικά, τα οικονομικά προβλήματα, οι πολεμικές συγκρούσεις που επικρατούν στις χώρες, οι –απρόβλεπτες συνήθως- φυσικές καταστροφές, τα διάφορα πολιτικά κίνητρα οδηγούν τους ανθρώπους να πάρουν την απόφαση να εγκαταλείψουν τη χώρα τους αναζητώντας μία καλύτερη ζωή.

Με βάση την αναλυτική ιστορική αναδρομή από το 1990 και έπειτα, προκύπτει ότι η Ελλάδα δεν σταματάει ποτέ να απασχολείται με το συγκεκριμένο ζήτημα και υποδέχεται συνεχώς μετανάστες σε μεγάλο ποσοστό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ- ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΑΣΥΛΟΥ

2.1. Νομοθεσία

Από την βιβλιογραφική έρευνα, προκύπτει πως το θεσμικό και νομικό πλαίσιο τόσο της Ελλάδας όσο και της ΕΕ, όσον αφορά το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα είναι ευρύ και αποτελείται από πληθώρα νόμων, υπουργικών αποφάσεων, προεδρικών διαταγμάτων κειμένων, άρθρων και σχετικών διατάξεων. Η Ελλάδα το 2010 κατάθεσε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ένα Εθνικό Σχέδιο Δράσης για το Άσυλο, το οποίο περιελάμβανε προγραμματισμένες δράσεις και ενέργειες για το σύστημα ασύλου, την πρώτη υποδοχή των αιτούντων, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των αιτούντων, των ασυνόδευτων ανήλικων. Παρακάτω, αναφέρονται ενδεικτικά κάποιοι από τους νόμους και τα προεδρικά διατάγματα που έχουν εκδοθεί και εφαρμόζονται κατά χρονολογική σειρά. Επιπλέον, αναφέρεται η διαδικασία αίτησης ασύλου και ποιοι είναι οι δικαιούχοι.

Ο **N.1975/1991**, αποτελεί το ξεκίνημα του σύγχρονου ελληνικού δικαίου αλλοδαπών και ο νόμος αυτός αποβλέπει σε μια συστηματική και ενεργή παρέμβαση στο τομέα της μεταναστευτικής πολιτικής (Σινάνη, 2007). Περιλαμβάνει συνολικά δέκα (10) κεφάλαια, με επιμέρους άρθρα. Περιέχει διατάξεις για εγγραφή σε καταλόγους ανεπιθύμητων αλλοδαπών (άρθρο 11), για απέλαση αλλοδαπών (άρθρα 27-29), παραμονή αλλοδαπών (Κεφάλαιο Δ') και άλλα σημαντικά άρθρα. (Σινάνη, 2007).

Ο **N.2452/1996**, ρυθμίζει και διευθετεί θέματα που αφορούν τους πρόσφυγες και τροποποιεί διατάξεις του προηγούμενου νόμου. Επιφέρει μεταβολές στο άρθρο 25 (Κεφάλαιο Ε') του N.1975/1991, το οποίο αφορά την διαδικασία αναγνώρισης προσφύγων. Επιπλέον, τροποποιεί και συμπληρώνει οργανικές διατάξεις του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.

Ο **N.3386/2005**, αποτελείται από ενενήντα-οχτώ (98) άρθρα και αφορά την είσοδο, διαμονή, κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια. Συγκεκριμένα, ρυθμίζει θέματα χορήγησης αδειών διαμονής γενικά και ειδικά για εργασία.

Ο **N.3907/2011**, αποτελείται από σαράντα-εφτά (47) άρθρα. Σύμφωνα με αυτόν το νόμο η Υπηρεσία Ασύλου είναι αρμόδια για την παραλαβή και έλεγχο αιτημάτων

διεθνούς προστασίας, η ενημέρωση των αιτούντων για την διαδικασία εξέτασης αλλά και όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτών, τη συγκέντρωση και αξιολόγηση λεπτομερών στοιχείων σχετικά με την κοινωνική, οικονομική και πολιτική κατάσταση που επικρατεί στις χώρες προέλευσης. Έπειτα, η Υπηρεσία έχει την δυνατότητα χορήγησης ασύλου ή άλλων μορφών προστασίας. Στο άρθρο οχτώ (8) αναφέρονται συγκεκριμένα οι διαδικασίες πρώτης υποδοχής, οι οποίες είναι οι εξής:

- Εξακρίβωση της ταυτότητας και της ιθαγένειας
- Καταγραφή των παραπάνω στοιχείων, καθώς επίσης και ηλικίας σε περίπτωση που τίθεται ζήτημα ανηλικότητας
- Ιατρικός έλεγχος και αν χρειαστεί παροχή αναγκαίας περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης
- Ενημέρωση όσον αφορά τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα τους
- Μέριμνα για άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες

Ο Ν. 4058/2012, τροποποιεί τον προηγούμενο νόμο και αναφέρεται στην παροχή υπηρεσιών ασφαλείας από ένοπλους ιδιώτες φρουρούς σε εμπορικά πλοία και άλλες διατάξεις, που αφορούν τους όρους και τις προϋποθέσεις έκδοσης άδειας.

Το Π.Δ 114/2010, είναι επίσης σχετικό διότι με αυτό ρυθμίστηκε η μεταβατική διαδικασία ασύλου στην Ελλάδα και βελτίωσε τη λειτουργία των Επιτροπών Προσφύγων.

Το Π.Δ 102/2012, αποτελείται από δύο (2) μέρη, με δέκα-εννέα (19) άρθρα το πρώτο και πέντε (5) το δεύτερο. Αφορά την Οργάνωση και τη λειτουργία Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής στο Υπουργείο Δημόσιας Υγείας και Προστασίας του Πολίτη. Συγκεκριμένα στο άρθρο 2 αναφέρονται οι αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, τις οποίες προγραμματίζει και επιβλέπει ο Διευθυντής της Υπηρεσίας. Στο άρθρο 18 αναφέρεται ότι οι μονάδες υποδοχής, ύστερα από ορισμένες προϋποθέσεις, θα πρέπει να παρέχουν στους υπηκόους τρίτων χωρών αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, πρόσβαση σε επείγουσα υγειονομική περίθαλψη ή θεραπευτική αγωγή ή ψυχοκοινωνική στήριξη, επαρκή ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, διευκόλυνση των υπηκόων να έρθουν σε επαφή με νομικά πρόσωπα ή με κοινωνικούς φορείς.

Το **Π.Δ 113/2013**, αποτελείται από δύο (2) μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει πέντε (5) κεφάλαια, ενώ το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει δύο (2) κεφάλαια. Αφορά την καθιέρωση ενιαίας διαδικασίας αναγνώρισης σε αλλοδαπούς και ανιθαγενείς του καθεστώτος του πρόσφυγα. Σημαντικό είναι το άρθρο πέντε (5), το οποίο αφορά το δικαίωμα παραμονής αιτούντων, καθώς επίσης και το άρθρο εννέα (9) που αναφέρεται στις υποχρεώσεις των αιτούντων.

Το **Π.Δ 208/2013**, αφορά την σύσταση και συγκρότηση δέκα-εννέα (19) επιτροπών προσφύγων, οι οποίες αποφαινόμενες διεθνή προστασία κατά των αποφάσεων της Υπηρεσίας Ασύλου επί των προσφύγων.

Ο **Ν.4375/2016**, είναι ο πιο πρόσφατος νόμος και αποτελείται από πέντε (5) κεφάλαια μεγάλης έκτασης και περιέχει συνολικά ογδόντα-ένα 81 άρθρα. Αφορά την οργάνωση και λειτουργία Υπηρεσίας Ασύλου, Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Καθώς επίσης αναφέρεται σε προσαρμογή της Ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2013/32/ΕΕ σχετικά με τις κοινές διαδικασίες για τη χορήγηση και ανάκληση του καθεστώτος διεθνούς προστασίας.

Στην Ελλάδα υπάρχει αρκετή νομοθεσία περί μετανάστευσης και προσφυγικού ζητήματος καθώς τα τελευταία χρόνια ειδικά αποτελεί ένα ζήτημα που απασχολεί συνεχώς τη χώρα. Την τελευταία τριετία δημιουργήθηκαν νέοι νόμοι έτσι ώστε να καλύπτονται όλα τα προβλήματα που προκύπτουν. Το περιεχόμενο των νόμων αναφέρεται σε ζητήματα όπως η είσοδος, η διαμονή, η άδεια διαμονής, η κοινωνική ένταξη, η λαθρομετανάστευση, το άσυλο και ποιοί το δικαιούνται.

2.2. Αρμοδιότητες ΟΗΕ και Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής

Αρμοδιότητες:

Ο **Ν. 3907/2011**, αποτελείται από σαράντα-εφτά (47) άρθρα. Σύμφωνα με αυτόν τον νόμο η Υπηρεσία Ασύλου είναι αρμόδια για την παραλαβή και έλεγχο αιτημάτων διεθνούς προστασίας, η ενημέρωση των αιτούντων για την διαδικασία εξέτασης αλλά και όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις αυτών, τη συγκέντρωση και αξιολόγηση λεπτομερών στοιχείων σχετικά με την κοινωνική, οικονομική και πολιτική κατάσταση που επικρατεί στις χώρες προέλευσης. Έπειτα η Υπηρεσία έχει

την δυνατότητα χορήγησης ασύλου ή άλλων μορφών προστασίας. Στο άρθρο οχτώ (8) αναφέρονται συγκεκριμένα οι διαδικασίες πρώτης υποδοχής, οι οποίες είναι οι εξής:

- Εξακρίβωση της ταυτότητας και της ιθαγένειας
- Καταγραφή των παραπάνω στοιχείων, καθώς επίσης και ηλικίας σε περίπτωση που τίθεται ζήτημα ανηλικότητας
- Ιατρικός έλεγχος και αν χρειαστεί παροχή αναγκαίας περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης
- Ενημέρωση όσον αφορά τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους
- Μέριμνα για άτομα που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες

Το Π.Δ 102/2012, αποτελείται από δύο (2) μέρη, με δέκα-εννέα (19) άρθρα το πρώτο και πέντε (5) το δεύτερο. Αφορά την Οργάνωση και τη λειτουργία Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής στο Υπουργείο Δημόσιας Υγείας και Προστασίας του Πολίτη. Συγκεκριμένα στο άρθρο 2 αναφέρονται οι αρμοδιότητες της Υπηρεσίας Πρώτης Υποδοχής, τις οποίες προγραμματίζει και επιβλέπει ο Διευθυντής της Υπηρεσίας. Στο άρθρο 18 αναφέρεται ότι οι μονάδες υποδοχής, ύστερα από ορισμένες προϋποθέσεις, θα πρέπει να παρέχουν στους υπηκόους τρίτων χωρών αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, πρόσβαση σε επείγουσα υγειονομική περίθαλψη ή θεραπευτική αγωγή ή ψυχοκοινωνική στήριξη, επαρκή ενημέρωση σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους, διευκόλυνση των υπηκόων να έρθουν σε επαφή με νομικά πρόσωπα ή με κοινωνικούς φορείς.

Η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα:

Η Ύπατη Αρμοστεία είναι αρμόδια για ενέργειες που αφορούν την προστασία και την υποστήριξη των προσφύγων παγκοσμίως. Ωστόσο, η πρωταρχική ευθύνη για τη προστασία των προσφύγων βαρύνει την κυβέρνηση της χώρας, όπου διαμένουν οι πρόσφυγες.

Ρόλος της Ύπατης Αρμοστείας δεν είναι η καταγραφή των προσφύγων, ούτε η αξιολόγηση των αιτήσεων για άσυλο, καθώς αυτές είναι ενέργειες (σύμφωνα με τους νόμους που έχουν αναφερθεί παραπάνω) για τα οποίες υπεύθυνη είναι η κυβέρνηση.

Η Ύπατη Αρμοστεία σε συνεχή συνεργασία με τις Ελληνικές Αρχές, με Μη

Κυβερνητικές Οργανώσεις και με τις κοινότητες εθελοντών, στοχεύει στη διασφάλιση της προστασίας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο όσων φτάνουν στην Ελλάδα. Κυρίως, ο ρόλος της είναι συμβουλευτικός για τη βελτίωση της πολιτικής και της παροχής υπηρεσιών που επηρεάζουν τις ζωές των προσφύγων. Βοηθά την κυβέρνηση να βελτιώσει τη διαδικασία ασύλου. Επιπλέον, βοηθά και στηρίζει τις Ελληνικές Αρχές και το προσωπικό των ΜΚΟ, ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τις ανάγκες των προσφύγων και να ανταπεξέλθουν σε αυτές.

Όσον αφορά την κατάσταση που επικρατούσε στο λιμάνι του Πειραιά, καθώς επίσης και στα νησιά του Αιγαίου, η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ βοήθησε σημαντικά στην αποσυμφόρηση των Πυλών, αφού ανέλαβε να μεταφέρει πρόσφυγες και να τους “μοιράσει” σε διάφορα κέντρα φιλοξενίας της Αττικής.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι υπάρχει το πρόγραμμα προσωρινής στέγασης προσφύγων, ESTIA, το οποίο υλοποιείται σήμερα από 13 Δήμους και 9 ΜΚΟ σε όλη τη χώρα, το οποίο λήγει στο τέλος του 2018 και γίνεται συζήτηση από την κυβέρνηση, την Ύπατη Αρμοστεία, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής, με σκοπό να συνεχίσει να υφίσταται το πρόγραμμα, με την χρηματοδότηση της Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο πρόγραμμα αυτό επισήμως συμμετέχουν οι εξής Δήμοι: Δήμος Αθηναίων, Θεσσαλονίκης, Λειβαδιάς, Νέας Φιλαδέλφειας, Τρικκαίων, Λάρισας, Καρδίτσας και 4 Δήμοι της Κρήτης.

2.3. Δικαιούχοι Ασύλου στην Ελλάδα

Η Ελλάδα την τελευταία εικοσαετία κυρίως έχει γίνει μία χώρα υποδοχής μεταναστών και προσφύγων και εφόσον δεν ισχύει κάποια «ποσόστωση» για τους πρόσφυγες (δηλαδή κάποιος ανώτατος αριθμός προσφύγων, πέραν του οποίου μια χώρα δεν υποχρεούται πλέον να δεχτεί πρόσφυγες), η Ελλάδα έχει σαν πρώτη υποχρέωση της να παρέχει άσυλο και τις καλύτερες δυνατές συνθήκες υγιεινής στους μετανάστες και στους πρόσφυγες.

Αρχικά, οι αιτούντες άσυλο είναι αυτοί οι οποίοι έχουν υποβάλει αίτηση έτσι ώστε να αναγνωρισθούν σαν πρόσφυγες. Μέχρι να γίνει αυτό όμως οι αιτούντες

άσυλο όπως και οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες έχουν το δικαίωμα διαμονής στη χώρα υποδοχής καθώς και πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευση και με προϋποθέσεις και στην εργασία. Επίσης, για το χρονικό διάστημα που η εξέταση της αίτησης τους εκκρεμεί δεν πρέπει να απομακρυνθούν από τη χώρα.

Οι χώρες της κεντρικής και της βόρειας Ευρώπης έχουν περισσότερες αιτήσεις άσυλου από πρόσφυγες καθώς οι αιτούντες υποβάλλουν τις αιτήσεις τους στις χώρες του τελικού τους προορισμού. Η Ελλάδα θεωρείται ότι είναι ένα πέρασμα για τους περισσότερους πρόσφυγες και μετανάστες προς τον τελικό τους προορισμό. Αυτό όμως έχει αλλάξει κυρίως τα τελευταία 2 χρόνια μετά το μεγάλο κύμα προσφύγων προς την Ελλάδα.

Τα έτη 2015 και 2016 ο αριθμός των αιτήσεων για άσυλο στην Ελλάδα ήταν σε μεγάλο βαθμό αυξημένος περίπου 40% σε σύγκριση με το έτος 2014. Το έτος 2015 οι αιτήσεις για άσυλο στην Ελλάδα ήταν 13.195. Μέχρι τον Νοέμβριο του 2016 ο αριθμός των αιτήσεων διπλασιάστηκε και συγκεκριμένα ήταν 27.812. Οι περισσότεροι αιτούντες ήταν Σύριοι και ακολουθούν αιτούντες από χώρες όπως το Ιράκ, το Πακιστάν και το Αφγανιστάν (Γεωργιοπούλου Τ., 2017).

Επιπλέον, το 2016 κατατέθηκαν 6.522 αιτήσεις για εξέταση σε δεύτερο βαθμό. Εκδόθηκαν περίπου 2.500 θετικές αποφάσεις για τη χορήγηση του προσφυγικού καθεστώτος. Όσον αφορά, τις απορριπτικές αποφάσεις ήταν λίγες παραπάνω από 6.000. Επίσης, υπάρχουν πάνω από 25.000 αιτήσεις που εκκρεμεί η απόφαση τους καθώς και 18.000 περίπου αιτήσεις για μετεγκατάσταση (Πατζαρτζή Σ., 2016).

Συνοπτικά, η Ελλάδα έχει γίνει μια χώρα υποδοχής μεταναστών και προσφύγων που τα τελευταία δύο χρόνια δέχεται μεγάλο αριθμό προσφύγων. Με τη σειρά τους οι πρόσφυγες αιτούνται άσυλο από την Ελλάδα και μέχρι να αποφασιστεί τι θα συμβεί πρέπει να παραμείνουν στην χώρα. Οι αριθμοί των αιτήσεων για άσυλο αλλά και για μετεγκατάσταση τα τελευταία χρόνια λόγω του μεγάλου προσφυγικού κινήματος που πραγματοποιείται στην Ελλάδα έχουν αυξηθεί σε μεγάλο βαθμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

3.1. Επιπτώσεις για την Ελλάδα

Οι επιπτώσεις του προσφυγικού ζητήματος στην χώρα μας φάνηκαν αμέσως, επηρεάζοντας τόσο τον οικονομικό όσο και τον κοινωνικό τομέα. Από το 2015 έως και σήμερα οι πρόσφυγες έχουν επηρεάσει ακόμη και την καθημερινότητα της Ελλάδος αφού διαμένουν σε πολλά σημεία της χώρας.

Οι περισσότερες επιπτώσεις που έχουν προκύψει από το προσφυγικό ζήτημα είναι αρνητικές. Το μεγαλύτερο πλήγμα το δέχθηκε ο τομέας του τουρισμού. Όλη η Ελλάδα αλλά περισσότερο τα νησιά βίωσαν την πτώση του τουρισμού εξαιτίας των προσφύγων. Η είσοδος και παραμονή τους στην χώρα είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των εσόδων κατά 35% και τη μείωση των επισκεπτών κατά 20% τη διετία 2016 και 2017. Οι τοπικές κοινωνίες σε όλη την Ελλάδα ήρθαν αντιμέτωπες με μία δυσβάσταχτη κατάσταση. Οι πρόσφυγες παρέμεναν στα νησιά για αρκετό διάστημα. Εάν αναλογιστούμε ότι ο τουρισμός μας εξοικονομεί ετησίως ένα τεράστιο ποσό και ότι οι οικονομίες των νησιών στηρίζονται εκεί τότε διαπιστώνουμε ότι η ζημιά είναι ανεπανόρθωτη. Η Ελλάδα προβλήθηκε για ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης κυρίως στο εξωτερικό λόγω του μεταναστευτικού ζητήματος και την κατάσταση που επικρατούσε γενικότερα στη χώρα. Αυτό όμως είχε ως αποτέλεσμα να διαβρώσει την τουριστική εικόνα της χώρας αλλά και τις επιχειρήσεις που βρίσκονται στην χώρα μας. Οι περισσότεροι από τους πρόσφυγες και τους μετανάστες δεν διέθεταν δικούς τους πόρους. Αυτό έφερε ως αποτέλεσμα την αύξηση της εγκληματικότητας στα νησιά. Δεν ήταν λίγα τα περιστατικά κλοπών που καταγράφηκαν στα νησιά και αποδόθηκαν ευθύνες στους πρόσφυγες. Οι υλικές ζημιές σε δημόσιους χώρους και δημοτικές υποδομές ήταν καθημερινές. Επίσης, τα περιστατικά με παραβατική συμπεριφορά ανάμεσα σε πρόσφυγες είτε ανάμεσα σε πρόσφυγες και ντόπιους ήταν καθημερινά φαινόμενα καθώς πρόσφυγες από διαφορετική εθνικότητα συγκρούονταν χωρίς ιδιαίτερη αφορμή. Η Ελλάδα στη προσπάθεια να προσφέρει καλύτερες συνθήκες διαβίωσης στους πρόσφυγες δαπάνησε αρκετά χρήματα. Η δημιουργία εγκαταστάσεων για τους πρόσφυγες, οι δαπάνες για την καθαριότητα, την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, την ενίσχυση των απόρων όσο και τα λειτουργικά έξοδα αποτελούσαν ένα σημαντικό έξοδο για τη

χώρα. Επιπλέον, το κόστος μεταφοράς από τα νησιά προς την ηπειρωτική χώρα, η καταγραφή των προσφύγων και η συντήρηση των υποδομών που δημιουργήθηκαν κόστισαν αρκετά εκατομμύρια στην Ελλάδα. Η διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος κόστισε πάνω από 600 εκ. στην Ελλάδα και παράλληλα τα κονδύλια από την Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένουν ασαφή παρότι για την επταετία 2014-2020 είναι προγραμματισμένα κονδύλια ύψους 474 εκ. από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Συνοψίζοντας, το προσφυγικό ζήτημα στην Ελλάδα προκάλεσε ζωτικά προβλήματα κυρίως σε οικονομικό επίπεδο στην χώρα μας. Τα έξοδα που προέκυψαν από το προσφυγικό ζήτημα σε συνδυασμό με την πτώση του τουρισμού και της κακής διαφήμισης αποτελέσαν για την χώρα μας ένα ακόμη αγκάθι σε ότι περνάει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια.

3.2. Επιπτώσεις για Πρόσφυγες

Αρνητικές Επιπτώσεις για Πρόσφυγες

- Το ταξίδι προς την χώρα που επιθυμούν οι πρόσφυγες είναι πολύ δύσκολο
- Στη διαδρομή πολλοί άνθρωποι πεθαίνουν ή βιώνουν άσχημες συνθήκες
- Οι πρόσφυγες μεταφέρουν ασθένειες πχ. Πολιομυελίτιδα σε άλλες χώρες
- Πολλοί πρόσφυγες προσπαθούν να βρουν δουλειά αλλά τις περισσότερες φορές δεν τα καταφέρνουν. Όσοι βρίσκουν εργασία είναι σχεδόν πάντα ανασφάλιστοι και παίρνουν πολύ χαμηλό ημερομίσθιο
- Πολλά παιδιά εξαναγκάζονται να παντρευτούν με αντάλλαγμα λίγα χρήματα
- Οι γυναίκες πρόσφυγες επιλέγονται ως δεύτερες και τρίτες σύζυγοι χωρίς νομικά δικαιώματα πάλι στο βωμό του χρήματος
- Οι συνθήκες διαμονής των προσφύγων στις χώρες-στάσεις για αυτούς δεν είναι καλές
- Σωματική και ψυχολογική καταπόνηση
- Δυσκολία επικοινωνίας χωρίς ύπαρξη διερμηνέα
- Δεν υπάρχει πάντα πλήρης ιατρική περίθαλψη
- Το 75% των παιδιών δεν έχουν πρόσβαση στην εκπαίδευση
- Η Συρία χάνει την επόμενη γενιά της, καθώς τα παιδιά για να σωθούν από τον πόλεμο φεύγουν από τη χώρα. (Από το 2011 έως και το 2013 σκοτώθηκαν πάνω από 11.420 παιδιά κάτω των 17 ετών)

- Πολλά παιδιά ταξιδεύουν ασυνόδευτα, τις περισσότερες φορές οι γονείς σκοτώθηκαν στο πόλεμο ή διασπάστηκαν στη διάρκεια του ταξιδιού

Θετικές Επιπτώσεις για Πρόσφυγες

- Εξασφάλιση επιβίωσης
- Αποφυγή πολέμου
- Καλύτερο επίπεδο ζωής στην νέα χώρα
- Τα παιδιά έχουν καλύτερες ευκαιρίες ώστε να έχουν ένα καλύτερο μέλλον

3.3. Καταγραφή και Έλεγχος προσφύγων και μεταναστών

Ο έλεγχος και η καταγραφή των προσφύγων χωρίζεται σε δύο περιόδους για την Ελλάδα. Το 2015 οι πολίτες που εισέρχονταν από τις τρίτες χώρες και δεν είχαν κανένα νόμιμο έγγραφο αναχωρούσαν από τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου προς τον Πειραιά και μετά προς τα βόρεια της χώρας χωρίς κανέναν απολύτως έλεγχο. Τα σύνορα ήταν ανοιχτά και μέσω της “Βαλκανικής Οδού” πήγαιναν σε άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά όμως το κλείσιμο των συνόρων στις αρχές του έτους 2016 και την εφαρμογή της Δήλωσης ΕΕ-Τουρκίας από το Μάρτιο 2016 η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης σε συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία άρχισε να πραγματοποιεί ελέγχους για την καταγραφή των προσφύγων. Οι πρόσφυγες εισέρχονταν στα νησιά του Αιγαίου και παρέμεναν εκεί μέχρι να πραγματοποιηθεί η ταυτοποίησή τους αλλά και η ολοκλήρωση της διαδικασίας ασύλου από την Υπηρεσία Ασύλου. Όταν τελείωναν αυτές οι διαδικασίες οι πρόσφυγες και οι μετανάστες κατευθύνονταν στο λιμάνι του Πειραιά. Στον Πειραιά δεν πραγματοποιήθηκε κανένας έλεγχος από την Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης κατά τα έτη 2015-2016 (Συνέντευξη, Σέργη Κ. 16/1/2018).

Ο τρόπος καταγραφής καθώς και ο έλεγχος πιστοποίησης των στοιχείων των προσφύγων και των μεταναστών ήταν από την αρχή μία πολύ δύσκολη υπόθεση. Η πρώτη επαφή με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες γίνεται στα νησιά. Οι αστυνομικοί περνούν από κάποιες διαδικασίες τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, έτσι ώστε να γίνεται η σωστή καταγραφή των στοιχείων τους. Πολλοί από αυτούς

υποστηρίζουν ότι δεν έχουν διαβατήριο ή κάποιο άλλο έγγραφο για την ταυτοποίησή τους. Άλλοι ισχυρίζονται ότι το έχασαν στο ταξίδι, ενώ πολλοί υποστηρίζουν ότι είναι πρόσφυγες από τη Συρία, ενώ δεν είναι.

Η διαδικασία της καταγραφής προσφύγων και μεταναστών γίνεται σε τρία στάδια (Μπιντέλας, 2016). Αρχικά, γίνεται η λήψη φωτογραφιών και η έκδοση υπηρεσιακού σημειώματος. Στη συνέχεια, οι αστυνομικοί παίρνουν μία μικρή συνέντευξη από κάθε πρόσφυγα ή μετανάστη που υποστηρίζει ότι δεν έχει κάποιο έγγραφο μαζί του ή όταν διαπιστώνεται ότι ή τα έγγραφα που διαθέτουν είναι πλαστά. Αν κάποιος υποστηρίζει ότι είναι από τη Συρία τότε ο αστυνομικός του ζητάει να αναγνωρίσει κάποιο ιστορικό μνημείο, το διαβατήριο ή τις πινακίδες κυκλοφορίας της Συρίας. Στο τελευταίο στάδιο, πραγματοποιείται η λήψη δακτυλικών αποτυπωμάτων από ειδικά μηχανήματα Eurodac. Το Κέντρο Καταγραφής και Πιστοποίησης διαθέτει βάσεις δεδομένων των ευρωπαϊκών μυστικών υπηρεσιών και βάση αυτών γίνεται ο έλεγχος διασταύρωσης αποτυπωμάτων από αξιωματικούς της Europol που βρίσκονται εκεί για τυχόν εγκληματίες ή καταζητούμενους. Όλες οι διαδικασίες πραγματοποιούνται αυστηρά από ανθρώπους της Ελληνικής Αστυνομίας.

Σύμφωνα με το δημοσίευμα της εφημερίδος ΤΟ ΒΗΜΑ, καθώς επίσης και με δημοσιεύματα της Ύπατης Αρμοστείας (Ελαφρός, 2016) έγινε καταμέτρηση και βρέθηκαν 57.113 πρόσφυγες και μετανάστες σε όλη την Ελλάδα στις 10/06/16, εκ των οποίων 8.197 βρίσκονταν στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου, 14.830 στην Αττική (εκ των οποίων στο λιμάνι του Πειραιά παρέμεναν 1.397 και στους τρεις χώρους του Ελληνικού πάνω από 3.600, ενώ πάνω από 3.000 φιλοξενούνται στην προβλήτα του Σκαρμαγκακά), 2.155 στην Κεντρική Ελλάδα, 283 στη Νότια και 26.139 στη Βόρεια Ελλάδα (Μακεδονία και Ήπειρο). Επιπλέον, 66 πρόσφυγες αποβιβάστηκαν την ίδια ημέρα στο λιμάνι του Πειραιά, από το πλοίο Αριάδνη, οι οποίοι προήλθαν από την Χίο και την Μυτιλήνη. Ο αριθμός των προσφύγων, οι οποίοι διέμεναν σε δομές και χώρους που διαχειρίζεται η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ, ανέρχεται στους 5.509, εκ των οποίων οι 4.545 είναι σε ενοικιαζόμενα δωμάτια. Επιπλέον, το ίδιο διάστημα κατασκευάστηκαν επτά νέα κέντρα φιλοξενίας σε Τρίπολη, Μεσσήνη, Τρίκαλα, Οινόφυτα, Θήβα, Λιβαδειά και Στυλίδα με σκοπό να μεταφερθούν κατά προτεραιότητα οι πρόσφυγες από τις άτυπες δομές του Ελληνικού και του Πειραιά, ώστε να υπάρξει αποσυμφόρηση των περιοχών αυτών.

Αυτή η απόφαση ήταν αναγκαία, διότι ένα ακόμη πρόβλημα που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν κατά το χειμερινό διάστημα οι άνθρωποι που διέμεναν στον Πειραιά ή στην Πλατεία Βικτωρίας ήταν εκείνο της κακοκαιρίας. Ωστόσο, αυτό που εφάρμοσε το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής ήταν η απόφαση να ανοίξει η θερμαινόμενη αίθουσα στη Λέσχη Φιλίας στον Κολωνό, όπου υπήρχε χωρητικότητα ως και 200 ατόμων. Επιπλέον, εξασφάλισαν τη διαμονή των ατόμων σε 200 vouchers για την δωρεάν διαμονή τους σε ξενοδοχεία της Αθήνας

3.4. Προβλήματα Προσφύγων

Από το 2015, η Ελλάδα έχει γίνει χώρα υποδοχής μιας μεγάλης προσφυγικής μετακίνησης πληθυσμού κυρίως από την Συρία και πολλούς μετανάστες από το Αφγανιστάν. Οι πρόσφυγες κατέφθαναν από τα παράλια της Τουρκίας και αρχικός προορισμός ήταν τα νησιά του Αιγαίου. Στα νησιά αυτά εντοπίστηκαν αρκετά προβλήματα λόγω του μεγάλου όγκου προσφύγων που έφτασαν εκεί. Το μεγαλύτερο ποσοστό των προσφύγων πήγαν στα νησιά της Λέσβου, της Μυτιλήνης, της Χίου, της Κω, της Σάμου και της Λέρου.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που βγήκαν στην επιφάνεια από την ανεξέλεγκτη εισροή προσφύγων στην Ελλάδα ήταν ότι η χώρα δεν διέθετε υποδομές έτσι ώστε να προσφέρει στέγη στους πρόσφυγες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ειδικότερα τους πρώτους μήνες που κατέφθαναν, οι πρόσφυγες να κοιμούνται σε εξωτερικούς χώρους που οι συνθήκες διαβίωσης δεν ήταν καλές. Τα προβλήματα υγιεινής δεν άργησαν να φανούν. Οι συνθήκες διαβίωσης στις προσωρινά ανοικτές υποδομές χειροτέρευαν από μέρα σε μέρα καθώς ο αριθμός των προσφύγων αυξανόταν. Οι ακατάλληλες συνθήκες των υποδομών (έλλειψη χημικών τουαλετών και κάδων απορριμμάτων κ.α.) είχαν φέρει την κατάσταση για την υγεία των φιλοξενουμένων αλλά και των κατοίκων σε δυσχερές σημείο.

Συνοπτικά, ο συνδυασμός έλλειψης κατάλληλων υποδομών και του αριθμού προσφύγων και μεταναστών έφερε ως αποτέλεσμα την έλλειψη υγιεινής, την βία και την εγκληματικότητα, τις μεγάλες δαπάνες της Ελλάδας για τους πρόσφυγες καθώς και τη μείωση του τουρισμού.

3.5. Τα ασυνόδευτα παιδιά της προσφυγιάς

Τα μεγαλύτερα θύματα του πολέμου είναι τα παιδιά. Όταν έρχονται από τις χώρες του πολέμου χάνουν πολλές φορές τις οικογένειες τους και είτε πεθαίνουν κατά τη διάρκεια της διαδρομής είτε οι οικογένειες διασπώνται με αποτέλεσμα πολλά παιδιά να μένουν ασυνόδευτα.

Τον Οκτώβριο του 2017 υπήρχαν στην Ελλάδα περίπου 3.000 ασυνόδευτα ανήλικα παιδιά. Η πλειοψηφία αυτών (95%) είναι αγόρια πάνω από 12 ετών και με μέσο όρο την ηλικία των 16 ετών. Κύριος στόχος των παιδιών είναι να βρουν τους οικείους τους και να ενωθούν με τις οικογένειες τους. (Δασκαλοπούλου, 2016)

Η ταυτοποίηση των ανήλικων είναι μια πολύ δύσκολη διαδικασία καθώς τις περισσότερες φορές τα ανήλικα παιδιά δεν θέλουν να καταγραφούν ως ανήλικοι. Οι ανήλικοι έχουν σκοπό να φύγουν από την χώρα (κατά κύριο λόγο για να βρουν τις οικογένειες τους) και για αυτό το λόγο δεν θέλουν να δηλωθούν ως ανήλικοι.

Από τα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες που υπάρχουν στην χώρα μας μόλις το 1/3 έχουν πρόσβαση σε καταφύγια και λαμβάνουν κατάλληλη φροντίδα. Η αύξηση των αφίξεων των ανήλικων ασυνόδευτων παιδιών στην Ελλάδα έχει φέρει ως αποτέλεσμα πλέον τα κέντρα φιλοξενίας στα νησιά να έχουν διπλάσια παιδιά από ότι μπορούν να αντέξουν οι εγκαταστάσεις. Τα ασυνόδευτα παιδιά εγκλωβίζονται στα νησιά διότι αργεί η μεταφορά τους στην υπόλοιπη χώρα.

Η χώρα μας έχει ευαισθητοποιηθεί αρκετά με το ζήτημα των ασυνόδευτων παιδιών. Πολλές οικογένειες έχουν δεχτεί παιδιά και τους προσφέρουν οικογενειακή θαλπωρή. Το χρονικό διάστημα που μία οικογένεια κρατάει στο σπίτι της το κάθε προσφυγόπουλο δεν είναι συγκεκριμένο αλλά τις περισσότερες φορές το παιδί παραμένει στο ανάδοχο σπίτι μέχρι να μπορέσει να επανενωθεί με την οικογένεια του.

Η οργάνωση Μετάδραση έχει βοηθήσει στη διαδικασία της αναδοχής ασυνόδευτων ανηλικών στη χώρα, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε συνεργασία με τις κατά τόπον Εισαγγελικές Αρχές και φορείς.

Πρωτεύων σκοπός είναι η προστασία αυτών των παιδιών που έμειναν από τόσο νεαρή ηλικία χωρίς την οικογένεια τους. Η επανένωση των οικογενειών αυτών

αποτελεί το κύριο μέλημα των αρχών, διότι κανένα παιδί δεν πρέπει να μένει μακριά από τους γονείς του, ειδικά όταν πρόκειται για ανήλικο, το οποίο προέρχεται από κατάσταση πολέμου.

3.6. Η άφιξη και ο εγκλωβισμός των προσφύγων στην Ελλάδα

Η Ελλάδα έγινε η πύλη για πολλούς πρόσφυγες για πολύ καιρό. Παράλληλα αρκετές γειτονικές χώρες της Ελλάδας έκλεισαν τα σύνορα τους έτσι ώστε να μην έχουν πρόσβαση σε αυτές οι πρόσφυγες. Παρακάτω, θα αναφερθούμε συγκεκριμένα στο πως κλήθηκε ο Δήμος του Πειραιά να αντιμετωπίσει αυτή την δυσάρεστη κατάσταση, αλλά και πόσο σημαντική ήταν η βοήθεια των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την αντιμετώπιση των διάφορων προβλημάτων που προέκυψαν κατά την διαμονή των προσφύγων στον Δήμο.

Η αποσυμφόρηση της χώρας από τους πρόσφυγες ήταν μια αρκετά δύσκολη διαδικασία. Οι συνεχόμενες εισροές προσφύγων είχαν φέρει ως αποτέλεσμα να μην υπάρχει πλέον χώρος για όλους τους πρόσφυγες, καθώς όσοι κατάφερναν και πήγαιναν στα βόρεια της χώρας έμεναν εκεί αφού τα γειτονικά σύνορα ήταν κλειστά. Συγκεκριμένα, η Κροατία απαγόρευσε την είσοδο στους πρόσφυγες που κατάγονται από το Αφγανιστάν. Εξαιτίας αυτού και η Σερβία σε συνεργασία με την ΠΓΔΜ απαγόρευσε την είσοδο των Αφγανών. Όλο αυτό έφερε ως αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλος αριθμός εγκλωβισμένων ανθρώπων στην λεγόμενη «ουδέτερη ζώνη», η οποία βρίσκεται μεταξύ της Ειδομένης και της Γευγελής. Επιπλέον, η Αυστρία ανακοίνωσε ότι δεν θα δέχεται περισσότερους από 80 αιτούντες άσυλο την μέρα από τα σύνορα της με την Σλοβακία. Η Σλοβακία μαζί με την Ουγγαρία για να ανακόψει τις εισροές των προσφύγων προσέφυγαν στο δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της υποχρέωσης υποδοχής των προσφύγων.

Οι πρόσφυγες για να φύγουν αρχικά από την Ελλάδα θα πρέπει να έχουν μαζί τα απαραίτητα έγγραφα που είναι διαβατήριο ή ταυτότητα καθώς και το υπηρεσιακό σημείωμα των ελληνικών αρχών. Σε κάθε χώρα γίνονται πολύ αυστηροί έλεγχοι για κάθε μετακίνηση των προσφύγων. Σχεδόν σε όλα τα σύνορα των χωρών υπάρχει στρατός για να συμβάλλει στον έλεγχο των ροών των προσφύγων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι πρόσφυγες που πέρασαν τα σύνορα της Ελλάδας

δεν είχαν σαν σκοπό την μόνιμη εγκατάσταση τους στην Ελλάδα. Από τους πρόσφυγες που πέρασαν από την Ελλάδα το 60% και πλέον έχουν σαν προορισμό την Γερμανία. Επίσης, το 30% των προσφύγων επιζητεί την επιστροφή στην χώρα του, όταν η κατάσταση βελτιωθεί.

Οι πρόσφυγες φεύγοντας από τις πατρίδες τους είχαν να αντιμετωπίσουν ακόμη ένα μεγάλο εμπόδιο πριν φτάσουν στους εκάστοτε προορισμούς τους. Η διαδρομή από τις χώρες των προσφύγων προς την Ευρώπη δεν ήταν εύκολη. Οι πρόσφυγες έφθαναν στις ακτές των νησιών και έπειτα είχαν σαν σκοπό να μεταφερθούν στο Πειραιά και αργότερα προς τη βόρειο Ελλάδα έτσι ώστε να πάνε στον τελικό προορισμό τους.

Στη προσπάθεια των προσφύγων να φθάσουν στα νησιά της Ελλάδας υπήρξαν αρκετές απώλειες. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) η θαλάσσια διαδρομή προς την Ελλάδα κόστισε τη ζωή σε 383 ανθρώπους από τον Ιανουάριο έως τον Αύγουστο του 2016. Ακόμη 213 άτομα έχασαν τη ζωή τους στο διάστημα από 1 Μαΐου 2017 έως και 30 Σεπτεμβρίου 2017 σύμφωνα με το Κέντρο Επιχειρήσεων (ΚΕΠΙΧ) και το Ενιαίου Κέντρου Συντονισμού Έρευνας Διάσωσης (ΕΚΣΕΔ) του λιμενικού σώματος.

Αξιίζει να αναφερθεί η τεράστια προσπάθεια του λιμενικού σώματος όλο το διάστημα που οι ροές των προσφύγων ήταν συνεχείς και ο εντοπισμός καθώς και η διάσωση τους ήταν πολύ δύσκολη. Υπάρχουν δεκάδες καθημερινά περιστατικά που το λιμενικό σώμα έδρασε και έσωσε μεγάλο αριθμό ανθρώπινων ζωών. Δεν υπάρχει συγκεκριμένος αριθμός ερευνών και διασώσεων από το λιμενικό σώμα. Συνέπεια αυτής της κατάστασης, ήταν η συμφόρηση σε όλη τη χώρα όσον αφορά το τόπο διαμονής των προσφύγων. Μεγάλος αριθμός παγιδεύτηκε στα νησιά, στον Πειραιά και στα βόρεια της χώρας, καθώς, όπως προαναφέρθηκε, δεν υπήρχε αρκετός χώρος για όλο τον προσφυγικό πληθυσμό.

ΜΕΡΟΣ Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

4.1. Η περίπτωση του δήμου Πειραιά

Σκοπός αυτού του κεφαλαίου είναι η λεπτομερής παρουσίαση και περιγραφή των αποτελεσμάτων της εμπειρικής έρευνας στο Δήμο Πειραιά από τον Φεβρουάριο μέχρι και τον Ιούλιο του 2016 που αφορά στις παρεμβάσεις, τόσο του Δήμου όσο και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, στα πλαίσια του προσφυγικού ζητήματος. Τα αποτελέσματα αυτά προέκυψαν από επιτόπια παρατήρηση στον χώρο του Δήμου Πειραιά αλλά και ποιοτική έρευνα που αφορά τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και στελέχη του Δήμου.

Οι πρόσφυγες έφυγαν από τις χώρες τους επιζητώντας μια νέα αρχή μακριά από τον πόλεμο, τη βία, τη πείνα και τη φτώχεια. Φτάνοντας στο Πειραιά ήρθαν αντιμέτωποι άλλη μια φορά με τις δύσκολες συνθήκες διαβίωσης. Το γεγονός ότι η Ελλάδα γενικότερα δεν ήταν έτοιμη να αντιμετωπίσει τον τεράστιο όγκο των προσφύγων έφερε αρκετά προβλήματα σε κάθε περιοχή, όπου οι πρόσφυγες και οι μετανάστες διέμεναν. Ο Πειραιάς ήταν ένας απέραντος καταυλισμός καθώς υπήρχαν διαστήματα που φιλοξενούσαν πάνω από 5.000 ανθρώπους. Στην περιοχή του Πειραιά φιλοξενήθηκαν, συγκεκριμένα στις πύλες E1, E2, E3, E6, E7 καθώς και στην Πέτρινη Αποθήκη πρόσφυγες και μετανάστες που κατέφθαναν καθημερινά από τα νησιά. Ο χώρος δεν ήταν αρκετός για όλους και αυτό έφερνε ως αποτέλεσμα την συμφόρηση των ανθρώπων που έμεναν εκεί. Για αρκετό καιρό οι άνθρωποι που έφθναν στο Πειραιά δεν έμεναν σχεδόν καθόλου και έφευγαν για άλλα σημεία της Ελλάδας. Οι περισσότεροι πρόσφυγες προσπαθούσαν να βρουν τρόπο έτσι ώστε να μην μείνουν στον Πειραιά αλλά να μεταφερθούν στα βόρεια της χώρας. Όταν όμως αυτό δεν ήταν εφικτό, μεταφέρονταν σε άλλα μέρη της Αττικής όπως ο Ελαιώνας, το Ελληνικό, ο Σκαρμαγκάς και το Σχιστό.

4.2. Βία στο λιμάνι του Πειραιά ανάμεσα στους πρόσφυγες

Ο Πειραιάς φιλοξένησε ένα μεγάλο αριθμό προσφύγων και μεταναστών. Η ζωή των προσφύγων και των μεταναστών δεν ήταν πάντα ήρεμη στο λιμάνι. Αυτό έφερε σαν αποτέλεσμα να υπάρχουν αρκετά περιστατικά βίας. Εκτός από συγκρούσεις υπήρξαν και άλλες εγκληματικές δραστηριότητες όπως πορνεία, ναρκωτικά και βιασμοί.

Τα ναρκωτικά υπήρξαν στην πρώτη γραμμή όσον αφορά τις συνεχόμενες παρανομίες στο λιμάνι του Πειραιά. Το εμπόριο των ναρκωτικών αυξήθηκε ιδιαίτερα όταν στο λιμάνι βρισκόταν μεγάλος όγκος από πρόσφυγες και από μετανάστες. Τα ναρκωτικά ήταν άλλοτε ελαφριά και άλλοτε βαριά. Η χρήση του ναρκωτικών ήταν ένα καθημερινό φαινόμενο που τις περισσότερες φορές γινόταν σε κοινή θέα. Οι συγκρούσεις και οι σοβαροί τραυματισμοί ήταν επίσης ένα σύνηθες φαινόμενο. Συνέβαιναν ανάμεσα σε Αφγανούς και Σύριους, ή άλλες φορές ανάμεσα σε ομοεθνείς κυρίως με άτομα από μικρές ηλικιακές ομάδες. Γι'αυτές τις συγκρούσεις χρησιμοποιούνταν ως όπλα πέτρες, ρόπαλα, σίδερα και ότι άλλα υλικά μπορούσαν να βρεθούν. Οι βιασμοί και η πορνεία για ελάχιστα ευρώ ήταν επίσης ένα καθημερινό γεγονός. Υπήρξαν γυναίκες που έπεσαν θύματα σεξουαλικής κακοποίησης και το κατήγγειλαν στην τοπική αστυνομία. Υπήρξαν και άλλες γυναίκες που απλά σιώπησαν. Η πορνεία αποτελούσε ένα κοινό μυστικό στο χώρο του λιμανιού. Σε όλα αυτά τα περιστατικά της βίας, της πορνείας, των ναρκωτικών η Αστυνομία και το Λιμενικό Σώμα προσπαθούσαν να διαχειριστούν την κατάσταση αλλά ήταν δύσκολο, διότι ο αριθμός των αστυνομικών και των λιμενικών που βρίσκονταν στο χώρο ήταν μικρός συγκριτικά με τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που υπήρχαν στο λιμάνι. Αυτό έφερε ως αποτέλεσμα την συνεχιζόμενη παρανομία στο λιμάνι του Πειραιά κυρίως όταν ο αριθμός των προσφύγων και των μεταναστών ήταν τεράστιος άρα μη ελεγχόμενος.

4.3. Συνθήκες διαβίωσης

Το λιμάνι του Πειραιά αποτελούσε ουσιαστικά έναν σταθμό και όχι έναν μόνιμο προορισμό για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Όμως, μπορεί να διέμεναν στους χώρους του λιμανιού για αρκετές ημέρες. Οι συνθήκες διαβίωσης στο λιμάνι ήταν αρκετά δύσκολες. Οι πρόσφυγες αντιμετώπιζαν μεγάλα προβλήματα από

την πρώτη στιγμή που έφθαναν στο λιμάνι. Επειδή, ήδη αρκετοί πρόσφυγες υπήρχαν στο λιμάνι (π.χ. τον Μάρτιο του 2016 ήταν πάνω 5.500 πρόσφυγες), δεν υπήρχε επιπλέον χώρος να φιλοξενηθούν στην πέτρινη αποθήκη και στους επιβατικούς σταθμούς του ΟΛΠ. Αυτό είχε σαν συνέπεια οι πρόσφυγες να μένουν συνωστισμένοι στο προαύλιο χώρο του λιμανιού σε δεκάδες σκηνές. Αυτό όμως έφερνε ιδιαίτερα άσχημα αποτελέσματα για τους πρόσφυγες και τις συνθήκες διαβίωσης τους στο λιμάνι του Πειραιά. Ένας απέραντος σκουπιδότοπος ήταν αποτέλεσμα λίγων ημερών από την στιγμή που έφθαναν οι πρόσφυγες και οι μετανάστες. Οι σκηνές των προσφύγων ήταν ακριβώς δίπλα από τα ατελείωτα σκουπίδια. Η κατάσταση δυσκόλευε ακόμη περισσότερο όταν οι καιρικές συνθήκες δεν ήταν ευνοϊκές. Η βροχόπτωση και οι χαμηλές θερμοκρασίες τις νυχτερινές ώρες δεν ευνοούσαν τους πρόσφυγες καθώς, δημιουργούνταν λίμνες με βρώμικα νερά σε συνδυασμό με τα σκουπίδια που βρίσκονταν εκεί. Επίσης, η έξαρση του λοιμώξεων του αναπνευστικού ήταν ένα πρόβλημα που δημιουργήθηκε κυρίως τις βροχερές μέρες στις μικρές ηλικίες. Τα παιδιά έπαιζαν καθημερινά μέσα στα σκουπίδια. Ένα ακόμη πρόβλημα για τους πρόσφυγες ήταν το καθημερινό μπάνιο. Οι περισσότεροι πρόσφυγες είχαν να κάνουν μπάνιο αρκετές ημέρες καθώς δεν μπορούσαν να πλυθούν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στο λιμάνι, δεδομένου ότι στο λιμάνι δεν υπήρχαν οι απαραίτητες εγκαταστάσεις. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, οι πρόσφυγες να βουτούν στο λιμάνι του Πειραιά για να πλυθούν, παρά τις απαγορεύσεις του Λιμεναρχείου. Τα νερά του λιμανιού ήταν ακατάλληλα αφού εκεί υπήρχαν λύματα από τα πλοία που έδεναν στο λιμάνι. Οι συνθήκες δυσκόλευαν μέρα με τη μέρα, όσο ο αριθμός των προσφύγων διογκωνόταν.

Από τον Απρίλιο του 2016, οι πρόσφυγες είχαν αποχωρήσει από την πύλη E2. Μετά την απομάκρυνση των προσφύγων ειδικά συνεργεία απολύμανσης άρχισαν να καθαρίζουν και να απολυμαίνουν έτσι ώστε οι ταξιδιώτες να μην αντιμετωπίσουν κάποιο πρόβλημα στις μετακινήσεις τους στους επιβατικούς σταθμούς του λιμανιού. Όταν οι τελευταίοι πρόσφυγες αποχώρησαν από το λιμάνι στο τέλος του Ιουλίου του 2016, συνεργεία του ΟΛΠ προχώρησαν σε γενικό καθαρισμό του χώρου.

4.4. Μια Μέρα Μόνο Δεν Είναι Αρκετή – Επιτόπια Έρευνα

Περνώντας μία μέρα στον Δήμο του Πειραιά θα διαπίστωνε κανείς πως δεν ήταν αρκετή για να κατανοήσει επί της ουσίας πόσο σημαντική είναι η προώθηση της αλληλεγγύης και της εθελοντικής προσφοράς. Στους χώρους φιλοξενίας που επισκεφθήκαμε (Praksis, Πρόνοια), περάσαμε χρόνο με συνανθρώπους, οι οποίοι είτε πρόσφυγες, είτε άποροι, έχριζαν βοήθειας. Είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς πόσο σημαντικό είναι το έργο των συγκεκριμένων οργανώσεων και πόση προσπάθεια χρειάζεται για να συγκεντρώσουν και να εξασφαλίσουν μερικά αναγκαία αγαθά για τους ανθρώπους αυτούς, όπως είναι τα τρόφιμα, τα φάρμακα, τα εμβόλια και ο ρουχισμός. Απαραίτητη είναι η ευαισθητοποίηση των ανθρώπων για να πραγματοποιηθεί η συγκέντρωση των απαραίτητων προμηθειών για να καλυφθούν οι ανάγκες που είχαν προκύψει. Ακόμη πιο δύσκολο, όμως, είναι να αντιληφθούμε και να ταυτιστούμε με αυτούς τους ανθρώπους, οι οποίοι αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα τους και να βρεθούν σε αυτή τη δυσμενή κατάσταση, όπου όλα είναι αβέβαια και τα προβλήματά τους είναι δύσκολα αντιμετωπίσιμα.

Στον Δήμο του Πειραιά, έπειτα από επίσκεψη και επιτόπια έρευνα, και σε συνέχεια της συνέντευξης με την κα Χ. Κουτάντου (Υπάλληλος Δήμου Πειραιά), προέκυψαν τα παρακάτω συμπεράσματα, όσον αφορά τις δράσεις του Δήμου σχετικά με το προσφυγικό ζήτημα, καθώς επίσης και τον λόγο που δεν είχε τον καθοριστικό ρόλο και πλήρη έλεγχο της κατάστασης που επικράτησε στον Πειραιά.

Διαπιστώσαμε λοιπόν, πως δεν δημιουργήθηκε κέντρο φιλοξενίας, αλλά έμεναν άτυπα στην περιοχή μέχρι να μεταφερθούν στα κέντρα φιλοξενίας, στην Ειδομένη, ή μέχρι να περάσουν τα σύνορα. Συγκεκριμένα, έμεναν στους τέσσερις σταθμούς του ΟΛΠ (Οργανισμός Λιμένα Πειραιώς) και στην Πέτρινη Αποθήκη. Ο ΟΛΠ είχε διαθέσει επιπλέον προσωπικό καθαριότητας και χημικές τουαλέτες για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Αυτό που έκανε ο Δήμος ήταν να διαθέσει χώρο για την συγκέντρωση τροφίμων, ρούχων και άλλων απαραίτητων ειδών που προσέφεραν εθελοντικά οι κάτοικοι του Δήμου.

Η περίοδος αυτή ήταν τόσο για την Τοπική Αυτοδιοίκηση όσο και για ολόκληρη τη χώρα εξαιρετικά δυσμενής διότι η χώρα κλήθηκε να αντιμετωπίσει ξαφνικά τόσα προβλήματα. Από την άλλη πλευρά οι πρόσφυγες και οι μετανάστες

ένιωθαν φόβο λόγω του εγκλωβισμού τους στην Ελλάδα. Αυτό είχε ως συνέπεια να μην υπάρχει εμπιστοσύνη ανάμεσα στους διαμένοντες στις Πύλες. Γενικότερα, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες δεν έδειχναν να έχουν εμπιστοσύνη ούτε στη χώρα (όσον αφορά το μέλλον τους) αλλά ούτε όταν κάποιο άτομο ήταν από διαφορετική χώρα (για παράδειγμα οι Σύριοι δεν εμπιστευόντουσαν τους Αφγανούς), γι αυτό και επικρατούσαν επικίνδυνες συνθήκες και καταγράφηκαν συμπλοκές μεταξύ των προσφύγων και των μεταναστών.

Συγκινητική αλλά και απρόσμενη ήταν η συνεισφορά των πολιτών του Δήμου Πειραιά, όπου σχεδόν καθημερινά συγκεντρωνόταν πλήθος ανθρώπων προκειμένου να συνεισφέρουν και να βοηθήσουν τους συνανθρώπους. Εντούτοις, υπήρχε και μία διαφορετική προσέγγιση από κάποιες οργανώσεις. Συγκεκριμένα, στο λιμάνι υπήρχαν Ελληνικές Οργανώσεις, οι οποίες ξεσήκωναν τους πρόσφυγες και τους συμβούλευαν να μην εμπιστεύονται κανέναν. Επιπλέον, τους εμπόδιζαν να φύγουν, χωρίς να είναι γνωστό κάποιο συγκεκριμένο όφελος. Αυτές οι Οργανώσεις δεν είναι γνωστό από που προέρχονταν και γιατί προκαλούσαν ζημιά στο έργο των υπόλοιπων οργανώσεων. Παρατηρήθηκε ότι υπήρχε έλλειψη υπεύθυνης και επίσημης ενημέρωσης, σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των προσφύγων. Το θετικό ήταν ότι τα παιδιά εμβολιάστηκαν αμέσως μόλις έφτασαν στη χώρα και δεν παρατηρήθηκαν κρούσματα μολύνσεων και νόσων.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχει αρμοδιότητες σε όλο το δήμο του Πειραιά εκτός από το λιμάνι. Επειδή, το λιμάνι ανήκει στον ΟΛΠ και όχι στον δήμο, ο δήμος το μόνο που μπορούσε να προσφέρει ήταν η υγειονομική υπηρεσία, κατόπιν άδειας, ανοχής και έγκρισης από τον ΟΛΠ, ο οποίος είχε την δικαιοδοσία. Οποιαδήποτε εθελοντική κίνηση και παρέμβαση του Δήμου ήταν άτυπη, ώσπου τον Ιούλιο του 2016 άδειασε οριστικά το Λιμάνι.

Το λιμάνι του Πειραιά αποτελεί ενδιάμεσο σταθμό στο ταξίδι των προσφύγων από τη Μέση Ανατολή προς την Ευρώπη. Από τον Σεπτέμβριο του 2015, πάνω από 1.000.000 πρόσφυγες πέρασαν από το λιμάνι. Όταν τα σύνορα των Δυτικών Βαλκανίων έκλεισαν, το Λιμάνι του Πειραιά έγινε μία άτυπη αυτοσχέδια κατασκήνωση για πάνω από 6.000 ανθρώπους. Όλοι οι αρμόδιοι φορείς συμπεριλαμβανομένου του ιδιωτικού τομέα και της κοινωνίας των πολιτών, έκαναν το καλύτερο που μπορούσαν, για να οργανωθούν και να προσφέρουν άμεσα ανθρωπιστική βοήθεια όμως χωρίς κεντρικό συντονισμό, τα αποτελέσματα ήταν αναγκαστικά υποδεέστερα των απαιτούμενων με βάση τις συνθήκες. Το πρόβλημα

δημιουργήθηκε, όταν έκλεισαν τα σύνορα και αναγκάστηκαν να μείνουν για μεγάλο χρονικό διάστημα (από Φεβρουάριο έως Ιούνιο) στις Πύλες του λιμένα. Ο ΟΛΠ είχε παραχωρήσει συγκεκριμένο χώρο, όπου δημιουργήθηκαν οι άτυπες δομές φιλοξενίας, και κατηγοριοποιούσε τον κόσμο. Ο Ναυτικός Όμιλος οργάνωνε συσσίτια, τα οποία όμως ήταν μικρής ποσότητας και χαμηλής ποιότητας με αποτέλεσμα πάλι να δημιουργείται μία δυσμενής κατάσταση για τους πρόσφυγες. Ο Δήμος πρόσφερε εθελοντικά τις υπηρεσίες του, τόσο σε ανθρώπινο δυναμικό κινητοποιώντας τους εθελοντές του γραφείου εθελοντισμού του Δήμου, τις τοπικές επιχειρήσεις, ΜΚΟ, την εκκλησία, όσο και απλούς πολίτες που έσπευσαν για βοήθεια, όσο και σε διάθεση μέσων (οχημάτων για μεταφορά διαφόρων ειδών, φορτηγών για μεταφορά τροφίμων που συλλέγουν οι κοινωνικές υπηρεσίες και η ΚΟΔΕΠ¹). Από την πλευρά του Δήμου δεν έγιναν αιτήματα για εκδηλώσεις με σκοπό την συγκέντρωση χρημάτων ή ειδών πρώτης ανάγκης, επειδή δεν υπήρχε το κατάλληλο χρονικό περιθώριο. Όμως, κάθε αιρετός απευθύνθηκε σε επιχειρηματίες, στα μέσα μαζικής ενημέρωσης και έκανε έκκληση από το ραδιόφωνο του Δήμου. Χρήσιμες αποδείχθηκαν επίσης οι προσωπικές γνωριμίες του Δημάρχου και των Συμβούλων.

Συνεπώς, μέσω των προσφορών και της κινητοποίησης των τοπικών επιχειρήσεων, των εθελοντικών οργανώσεων και συλλόγων, εξασφαλίστηκε για πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα η σίτιση των προσφύγων και μεταναστών.

Ο Δήμος διέθετε υπηρεσίες, οι οποίες βοηθούσαν με την υποδοχή και ένταξη των προσφύγων στο λιμάνι, καθώς και υπηρεσίες καθαριότητας και απορριμματοφόρα, στις πύλες όπου διέμεναν. Κυρίως όμως ενέργειες όπου αφορούσαν ψυχολογική υποστήριξη, τις είχαν αναλάβει οι ΜΚΟ με κοινωνικούς λειτουργούς, που ήταν στον χώρο. Οι πρόσφυγες διέμεναν και ήταν προστατευμένοι στον χώρο των Πυλών, δεν έβγαιναν στην πόλη, αλλά ήταν περιορισμένοι στο λιμάνι, προς αποφυγή συγκρούσεων με τους πολίτες, χωρίς παροχές, χωρίς χρήματα και χωρίς πληροφόρηση. Προσδέθηκαν πλοία, με σκοπό να κοιμηθούν και να κάνουν μπάνιο οι πρόσφυγες.

Με τον συνωστισμό που επικράτησε, λογικό επακόλουθο ήταν να μη τηρηθεί κανένα επίπεδο υγιεινής. Όσες φορές και να περνούσαν οι οδοκαθαριστές και τα απορριμματοφόρα, δεν ήταν αρκετές για να διατηρηθεί καθαρό το λιμάνι. Δυστυχώς, επικρατούσαν άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Παρατηρήθηκαν εικόνες ντροπής και

¹Κοινοφελής Δημοτική Επιχείρηση Πειραιά

δημιουργήθηκαν συναισθήματα λύπης για το πόσο έχει εκπέσει η αξία της ζωής. Η απόλυτη έλλειψη κεντρικού συντονισμού είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία παροχής προς τους πρόσφυγες συνθηκών διαβίωσης όπως προβλέπονται από τις Διεθνείς Συμβάσεις.

Με τις πρώτες εισροές, ενεργοποιήθηκε ο Ιατρικός Σύλλογος και η «Αποστολή». Αντιθέτως το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και ο ΟΗΕ, κινητοποιήθηκαν δύο μήνες αργότερα. Η «Αποστολή» αποτελούσε την πιο οργανωμένη δομή. Ο Πρόεδρος του Ιατρικού Συλλόγου είναι παράλληλα και Διευθυντής Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου Πειραιά. Συστάθηκε μόνιμο ιατρείο από το Ιατρικό Σύλλογο Πειραιά με 24ωρη βάση και Αλληλέγγυο Ιατρείο με εθελοντικό νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό. Επίσης, ο Ιατρικός Σύλλογος του Πειραιά προσέλαβε στο ιατρείο του Συλλόγου, ιατρούς, μέσα από το πλήθος των προσφύγων. Τέλος, τους βοήθησε να νοικιάσουν σπίτια και τους παρέπεμπαν σε νοσοκομεία όταν δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν οι ίδιοι κάποιο περιστατικό.

Ο ρόλος του **Λιμενικού Σώματος** ήταν καθοριστικός για την παραμονή των προσφύγων και των μεταναστών στο λιμάνι του Πειραιά. Καθημερινά, έφθαναν στο λιμάνι του Πειραιά πρόσφυγες και αυτοί καθοδηγούνταν από τους λιμενικούς που βρίσκονταν εκεί έτσι ώστε να είναι ασφαλείς. Το Λιμενικό Σώμα δεν είχε ελεγκτικές αρμοδιότητες. Βασικός στόχος του Λιμενικού Σώματος ήταν η διατήρηση της τάξης και της ομαλής παραμονής των προσφύγων στο λιμάνι. Τα θέματα για την πρόκληση των εντάσεων ήταν ποικίλα. Οι δύο βασικότερες αφορμές ήταν οι φυλετικές διαφορές και το καθημερινό συσσίτιο. Οι εντάσεις ήταν ένα καθημερινό φαινόμενο και οι περισσότερες άρχιζαν μέσω απειλών και συνεχίζονταν συνήθως με αιχμηρά αντικείμενα (π.χ. μαχαίρια). Δεν ήταν λίγα τα περιστατικά τα οποία οι πρόσφυγες μαχαιρώθηκαν. Το Λιμενικό Σώμα έκανε αρκετές προσαγωγές έτσι ώστε να συνεχιστεί η ομαλή παραμονή των προσφύγων. Οι προσαγωγές που πραγματοποιούνταν είχαν σαν συνέπεια την διαδικασία της απέλασης. (Συνέντευξη Γεωργουλέας Γ.,19/1/2018).

Λόγω των καθημερινών συγκρούσεων στο λιμάνι ο **Οργανισμός Λιμένα Πειραιώς** (ΟΛΠ) διέθετε όλο το 24ωρο ασθενοφόρα του ΕΚΑΒ για άμεση διακομιδή των τραυματισμένων σε κοντινά νοσοκομεία. Οι Οργανώσεις είχαν σαν απώτερο σκοπό να καλυφθούν όλες οι ανάγκες των προσφύγων και των μεταναστών. Για αυτό το λόγο υπήρχαν συζητήσεις ανάμεσα στις οργανώσεις έτσι ώστε να

καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα των αναγκών που υπήρχαν. Το Εθνικό Κέντρο Επιχειρήσεων Υγείας (ΕΚΕΠΥ) καλούσε μηνιαίες συναντήσεις όλων των Μ.Κ.Ο, όπου γινόντουσαν διάφορες συζητήσεις για να υπάρξει καλύτερος συντονισμός και οργάνωση δύναμης.

Σχετικά με την παροχή ψυχολογικής υποστήριξης δεν υπάρχουν στατιστικά δεδομένα. Ο αριθμός των εθελοντών ανέρχεται στους 1.056 μέσα στους οποίους περιλαμβάνονται διερμηνείς, ψυχολόγοι και κοινωνικοί λειτουργοί, οι οποίοι ήταν κατάλληλοι για συμβουλευτική δράση.

Χρήσιμη και σημαντική ήταν η βοήθεια και η υποστήριξη των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για την φροντίδα των προσφύγων και των μεταναστών. Μ.Κ.Ο όχι μόνο από την Ελλάδα αλλά και από το εξωτερικό ήρθαν στη χώρα με αρκετούς εθελοντές, έτσι ώστε να συμβάλλουν και αυτοί στην δύσκολη κατάσταση. Οι Μ.Κ.Ο προχώρησαν σε διάφορες ενέργειες. Ενδεικτικά οι ΜΚΟ που συνέβαλλαν ουσιαστικά στην αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος ήταν ο Ερυθρός Σταυρός, οι Γιατροί του Κόσμου, η Παμπειραϊκή Πρωτοβουλία Υποστήριξης Προσφύγων και η Praksis. Η υποδοχή και η περίθαλψη των προσφύγων από την πρώτη στιγμή που έφθαναν στα νησιά της χώρας μας καθώς και το μοίρασμα φαγητού και ρούχων, ήταν από τις πιο συνηθισμένες δραστηριότητες των Μ.Κ.Ο.. Επίσης υπήρξαν και περιστατικά διάσωσης προσφύγων από ειδικευμένους εθελοντές π.χ. ιατροί, ψυχολόγοι που βοηθούσαν τους πρόσφυγες σωματικά, ψυχολογικά και γενικότερα για την ιατρική περίθαλψή τους. Διότι, άλλο ένα ζήτημα που συνάντησαν και έπρεπε να ξεπεράσουν ήταν η απώλεια μερικών συνταξιδιωτών τους. Σύμφωνα με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) η θαλάσσια διαδρομή προς την Ελλάδα έχει κοστίσει τη ζωή 383 ανθρώπων από τον Ιανουάριο έως τον Αύγουστο του 2016.

Στην πύλη Ε1, ξεκίνησε να λειτουργεί ιατρείο, στο οποίο παρείχαν υπηρεσίες ιατροί από την Παμπειραϊκή Πρωτοβουλία, την 2^η Υγειονομική Περιφέρεια Αττικής, τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα, το ΚΕΕΛΠΝΟ, τον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό. Καθημερινά το ιατρείο εξυπηρετούσε τον κόσμο από τις 8 το πρωί έως τα μεσάνυχτα. Λειτουργούσε με βάρδιες τις οποίες κάλυπταν οι ΜΚΟ (που αναφέρθηκαν παραπάνω). Απαραίτητη προϋπόθεση ήταν να υπάρχει μια τυπική συνεργασία, προκειμένου να εξυπηρετήσουν καλύτερα τον κόσμο. Στο ιατρείο προσέφεραν βοήθεια ιατροί, νοσηλευτές και μαίες. Υπήρχε τμήμα το οποίο λειτουργούσε ως φαρμακείο και υπήρχε σταθμευμένο οασθενοφόρο του ΕΚΑΒ. Στην Πύλη Ε2

λειτουργούσε η Κινητή Μονάδα από το Χαμόγελο του Παιδιού, η οποία παρείχε παιδιατρική κάλυψη 15 ώρες την ημέρα. Για κάθε υπηρεσία που είχε τεθεί σε εφαρμογή υπήρχε αντίστοιχα από κάθε ΜΚΟ και αρμόδιος Συντονιστής Πεδίου. Το πλάνο αυτό ήταν δυναμικό, δηλαδή άλλαζε και προσαρμοζόταν ανάλογα με τις ανάγκες και την διαθεσιμότητα των φορέων.

Η Πέτρινη Αποθήκη χρησιμοποιήθηκε έως τα μέσα του Ιουλίου το 2016. Έπειτα οι πρόσφυγες και οι μετανάστες μεταφέρονταν στην πύλη Ε1. Ύστερα η κατάσταση στο λιμάνι του Πειραιά είχε καλύτερη και ήταν πιο ελεγχόμενη. Η Πέτρινη Αποθήκη φιλοξενούσε πάνω από 1.500 άτομα.

Σύμφωνα με στοιχεία που συγκεντρώσαμε η **Παμπειραϊκή Πρωτοβουλία** έπαιξε συντονιστικό και καθοριστικό ρόλο στην υποδοχή και την φροντίδα των προσφύγων που πέρασαν από το λιμάνι του Πειραιά και μετά το κλείσιμο των συνόρων, οι οποίοι εγκλωβίστηκαν για ένα εξάμηνο περίπου, αναμένοντας τη δημιουργία των χώρων στέγασης και τη μεταφορά τους εκεί. Καθημερινά εξασφάλιζαν την διατροφή των προσφύγων του λιμανιού. Επιπλέον, σε συνεργασία με το ΚΕΕΛΠΝΟ, τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα και το Χαμόγελο του Παιδιού είχαν διαθέσει εξειδικευμένους γιατρούς, προκειμένου να παρέχουν φροντίδα σε 24ωρη βάση στους μετανάστες και πρόσφυγες.

Επιπλέον, η Ανεξάρτητη Μη Κυβερνητική Οργάνωση **Praksis** βοήθησε στον επισιτισμό, στην φροντίδα και προστασία των προσφύγων, παρέχοντας τους τρόφιμα ή πλυντήρια για το πλύσιμο των ρούχων τους.

Με την βοήθεια διερμηνέων/μεταφραστών τους κατεύθυναν και τους έδιναν οδηγίες και λύσεις για τα διάφορα θέματα που προέκυπταν, όπως για παράδειγμα τι χαρτιά θα χρειαστούν για τη μετάβασή τους σε κάποια χώρα της ΕΕ, ή επίσης κατέγραφαν πιθανές ασθένειες για να γνωρίζουν τι φάρμακα θα τους χορηγήσουν. Οι άνθρωποι που εισέρχονταν στον χώρο της Praksis είχαν την δυνατότητα καθημερινά να έρθουν σε επαφή και να επικοινωνήσουν με την κοινωνική λειτουργό, καθώς με γιατρό ή νοσηλεύτη, ώστε να τους παρέχουν δωρεάν εξετάσεις και φάρμακα μέσω της συνεργασίας τους με το Κ.Ι.Φ.Α. (Κοινωνικό Ιατρείο-Φαρμακείο Αλληλεγγύης).

Το έργο του **Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού** ήταν επίσης σπουδαίας σημασίας τόσο στον Δήμο του Πειραιά όσο και στην υπόλοιπη Ελλάδα, διότι έθεσε σε λειτουργία ειδική τηλεφωνική γραμμή υποστήριξης προσφύγων, η οποία απαρτιζόταν από εξειδικευμένους υπαλλήλους, οι οποίοι προσέφεραν την βοήθεια και τις υπηρεσίες τους σε 12 ξένες γλώσσες. Πληροφορούσαν τους άμεσα

ενδιαφερόμενους για τις απαραίτητες διαδικασίες ασύλου, την άδεια παραμονής και γενικώς τους διευκόλυναν στους φορείς. Ενώ παράλληλα, συγκεντρώναν ξηρά τροφή, εμφιαλωμένο νερό, είδη προσωπικής υγιεινής, είδη ένδυσης και υπόδησης και υπνόσακους. Στην επιτόπια έρευνα που διεξάχθηκε, καταγράψαμε συγκεκριμένο αριθμό των πραγμάτων που συγκεντρώθηκαν, αλλά και κατά προσέγγιση τον αριθμό ατόμων που βοηθήθηκαν από την Οργάνωση. Στην προσπάθεια αυτή συγκεντρώθηκαν περισσότερα από 1.450.000 πακέτα με τρόφιμα και άλλα είδη πρώτης ανάγκης. Επιπλέον, ο Ερυθρός Σταυρός παρείχε υπηρεσίες πρώτων βοηθειών σε περίπου 93.000 πρόσφυγες και υπηρεσίες, οι οποίες έχουν σχέση με την αλληλεπίδραση κοινωνικών και ψυχολογικών παραγόντων σε 52.000 ενήλικες. Επιπλέον, λειτουργούσε πρόγραμμα Αποκατάστασης Οικογενειακών Δεσμών. Αυτό το πρόγραμμα βοήθησε και εξυπηρέτησε τουλάχιστον 107.000 πρόσφυγες με σκοπό να βρουν τις οικογένειες τους, από τις οποίες χωρίστηκαν κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους προς την Ευρώπη. Τα στοιχεία αυτά αργότερα δημοσιεύθηκαν και στον Τύπο και έγιναν γνωστά και στο ευρύ κοινό.

Οι **Γιατροί Χωρίς Σύνορα** είναι μία Μη Κυβερνητική Οργάνωση που είχε μία δυναμική παρουσία στο λιμάνι του Πειραιά. Σαν υποδομή είχε ένα κοντέινερ στην πύλη E1 με δύο ξεχωριστά δωμάτια. Σαν σταθερό προσωπικό στον Πειραιά είχαν έναν ιατρό, μία νοσοκόμα και δύο πολιτιστικούς διαμεσολαβητές. Ο μόνιμος ιατρός ήταν παθολόγος. Είχαν και περαιτέρω προσωπικό αλλά όχι σταθερό καθώς πήγαιναν εκεί που υπήρχε περισσότερη ανάγκη (Πειραιάς, Ελαιώνας, Βικτώρια). Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα παρείχαν πρωτοβάθμιες υπηρεσίες υγείας. Σημαντική ήταν η παρουσία μιας ομάδας που αποτελούνταν από έναν κοινωνικό λειτουργό και από τους δύο πολιτιστικούς διαμεσολαβητές. Ο ρόλος αυτής της ομάδας ήταν να κλείνει ραντεβού, να διανέμει φάρμακα και να συνοδεύει τους πρόσφυγες σε νοσοκομεία για την παροχή δευτεροβάθμιων υπηρεσιών υγείας. Από τον Μάρτιο έως και τον Ιούλιο του 2016 εξετάστηκαν 1682 συμβάντα.

ΑΣΘΕΝΕΙΕΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ
Μολύνσεις Αναπνευστικού	38%
Μυοσκελετικές Ενοχλήσεις	7,8%
Δερματικά Προβλήματα (Μη Μολυσματικά)	6,2%
Γαστρικά Προβλήματα	4,4%
Διάρροια	4,2%

Γενικούς πόνους (πχ. Πονοκέφαλος)	4,2%
Τραυματισμοί	4,1%

(Clement Perrin, Οι γιατροί χωρίς σύνορα της Γαλλίας)

Οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα προμήθευσαν στους πρόσφυγες δωρεάν γεύματα και κουβέρτες. Είχαν στενή συνεργασία με ομάδες εθελοντών του Πειραιά και έτσι παρέδιδαν τις προμήθειες στους εθελοντές και αυτοί με την σειρά τους τις μοίραζαν στους πρόσφυγες. Τις πρώτες δύο εβδομάδες της δράσης των Γιατρών Χωρίς Σύνορα δόθηκαν πάνω από 6.600 δωρεάν γεύματα και περίπου 10.000 κουβέρτες (Συνέντευξη Clement Perrin, 15/1/2018).

Το **Χαμόγελο του Παιδιού** στήριξε σημαντικά και προσέφερε ουσιαστική βοήθεια στους πρόσφυγες και μετανάστες, οι οποίοι διέμεναν στον Πειραιά το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα που μελετάμε.

Σύμφωνα με όσα ερωτήθηκαν οι δύο κοινωνικοί λειτουργοί της Οργάνωσης, δόθηκαν οι παρακάτω απαντήσεις και βγήκαν τα εξής συμπεράσματα.

Συγκεκριμένα, από το βράδυ που κατέφθασαν, υπήρχε ολιστική προσέγγιση και στήριξη. Είχαν τοποθετηθεί Κινητές Μονάδες και το Κινητό Ιατρείο “Ίπποκράτης”, με ιατρούς, από το Κέντρο Στήριξης, οι οποίοι βρισκόντουσαν καθημερινά στο χώρο των Πυλών και ειδικότερα στην Πύλη Ε2 περισσότερο για ιατρικές εξετάσεις και λιγότερο για ενημέρωση σχετικά με την πρόληψη. Οι ιατροί της Οργάνωσης προσέφεραν τις υπηρεσίες τους σε βάρδιες. Καθημερινά παρευρίσκονταν από τις 8 το πρωί έως τη 1 το βράδυ. Ο ιατροί ήταν περισσότεροι από 50 και με διαφορετικές ειδικότητες. Είχαν στην διάθεσή τους ασθενοφόρα, παιδίατρους, κοινωνικούς λειτουργούς, παιδαγωγούς. Οι παιδαγωγοί αφιέρωναν χρόνο με δημιουργική απασχόληση στα παιδιά για να ξεφεύγουν από την δύσκολη κατάσταση και πραγματικότητα την οποία ζούσαν.

Το Χαμόγελο του Παιδιού, δεν είχε τη δυνατότητα να φιλοξενήσει άτομα στα σπίτια του συλλόγου. Όμως, κατόπιν εισαγγελικής εντολής, οικογένειες και παιδιά φιλοξενήθηκαν σε ξενοδοχεία και άλλες δομές και η κάλυψη του κόστους για τη μεταφορά και την αντιμετώπιση νοσημάτων γινόταν από την ίδια την Οργάνωση.

Το Χαμόγελο του Παιδιού έκανε ολοκληρωμένη προσπάθεια και Πανελλαδική συγκέντρωση ειδών πρώτης ανάγκης όπως νερά, χυμοί, φάρμακα, γάντια, φαρμακευτικές μάσκες. Από τους αρμόδιους της Οργάνωσης, οι οποίοι παρεβρίσκονταν εκεί το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, παρατηρήθηκε πως οι

ανάγκες αλλάζανε συνεχώς, ανά εβδομάδα. Παρείχαν επιπλέον τρόφιμα, φρούτα, είδη ένδυσης και υπόδησης, αντιβιώσεις, ζεστό νερό, βρεφικές κρέμες, γάλα, καθισματάκια για μωρά, καρότσια και άλλα αναγκαία βρεφικά είδη. Λογικό ήταν να δημιουργηθούν διάφορα σοβαρά προβλήματα υγείας. Γι' αυτό και οι εθελοντές αλλά και οι ειδικοί της Οργάνωσης ανέλαβαν τη καταγραφή των αναγκών και ύστερα προχωρούσαν στην κάλυψη αυτών. Ο αριθμός των ατόμων ήταν μεγάλος και αποτέλεσμα αυτού ήταν να χρειαστεί αρκετός χρόνος μέχρι να υπάρξει η κατάλληλη οργάνωση των ενεργειών που πραγματοποιούνταν στον χώρο του Πειραιά.

Συγκεκριμένα, για το διάστημα 29/2/2016 έως και 31/5/2016, η οργάνωση του Χαμόγελου του Παιδιού:

- Πραγματοποίησε **8.450** ενισχύσεις με τρόφιμα και είδη πρώτης ανάγκης σε παιδιά και ενήλικες, συμπεριλαμβανομένου και πολίτες από το δήμο του Πειραιά
- Πραγματοποίησε **3.147** ιατρικές εξετάσεις
- Πραγματοποίησε **875** διακομιδές νεογνών και παιδιών με τις Κινητές Ιατρικές Μονάδες εντατικής θεραπείας,
- Παρείχε στήριξη σε **36** νοσηλευόμενα παιδιά σε Νοσοκομεία της Αττικής
- Παρείχε δημιουργική απασχόληση σε **704** παιδιά στον χώρο του Πειραιά
- Διαχειρίστηκε **59** κλήσεις για παιδιά που διέτρεχαν κίνδυνο στις Γραμμές 1056 – 116000 – 116111

Αττική (Πειραιάς, Κατασκήνωση Άγιος Ανδρέας)	
Ενίσχυση με τρόφιμα & είδη πρώτης ανάγκης	8.457
Διακομιδές νεογνών	875
Στήριξη σε νοσηλευόμενα παιδιά	36
Δημιουργική απασχόληση	704
Ιατρικές εξετάσεις	3.147
Κλήσεις	59

Πίνακας 1: Στατιστικά στοιχεία του 2015²

Πίνακας 2: Στατιστικά στοιχεία του 2016³

Αττική (Πειραιάς, Κατασκήνωση Άγιος Ανδρέας)	
Ενίσχυση με τρόφιμα & είδη πρώτης ανάγκης	8.457
Διακομιδές νεογνών	1.046
Στήριξη σε νοσηλεύόμενα παιδιά	48
Δημιουργική απασχόληση	704
Ιατρικές εξετάσεις	3.365
Κλήσεις	59

Από τους παραπάνω πίνακες, διαπιστώνεται πως το χρονικό διάστημα του 2015-2016 τα νούμερα σε μερικές περιπτώσεις παρέμειναν σταθερά, ενώ στις υπόλοιπες αυξήθηκαν, όμως χωρίς μεγάλη απόκλιση από τη μία χρονιά στην άλλη.

Εξίσου σημαντική ήταν η συνεισφορά των συλλόγων του Πειραιά. Ο **Ιατρικός και Φαρμακευτικός Σύλλογος** του Πειραιά για όσο διάστημα οι πρόσφυγες διέμεναν στο λιμάνι του Πειραιά είχαν την δυνατότητα να εξετασθούν και να τους χορηγηθεί οποιοδήποτε φάρμακο χρειαζόταν. Οι δύο αυτοί σύλλογοι ήταν σε απόλυτη συνεργασία με απώτερο σκοπό την σωματική υγεία των προσφύγων.

Οι παραπάνω σύλλογοι είχαν δύο κοντέινερ στην κατοχή τους που το ένα λειτουργούσε ως ιατρείο και το άλλο ως φαρμακείο. Βρίσκονταν στην πύλη Ε3 και λειτουργούσαν σε 12ωρη βάση. Είχαν μόνιμους ιατρούς που είχαν τις ειδικότητες του παθολόγου και παιδίατρου ενώ περιστασιακά υπήρχε γυναικολόγος, χειρουργός και ορθοπεδικός. Επίσης υπήρχε σε μόνιμη βάση μία νοσηλεύτρια.

Οι δύο αυτοί σύλλογοι εξέταζαν τους πρόσφυγες και τους προμήθευαν φάρμακα. Οι προμήθειες των φαρμάκων με τη βοήθεια του Φαρμακευτικού Συλλόγου του Πειραιά ήταν επαρκείς και δεν υπήρχαν ελλείψεις στο διάστημα που βρίσκονταν εκεί. Οι ιατροί του Ιατρικού συλλόγου του Πειραιά πραγματοποιούσαν κυρίως εξετάσεις αλλά και εμβολιασμούς (π.χ. MMR). Το επίπεδο των εμβολιασμών ήταν ιδιαίτερα χαμηλό ειδικότερα για τους μετανάστες από το Αφγανιστάν. Στην πλειοψηφία τους οι πρόσφυγες ήρθαν στην χώρα μας με ψώρα, ψείρες, ιλαρά ακόμη και ηπατίτιδα. Οι σύλλογοι βοήθησαν πάνω από 4.000 πρόσφυγες και μετανάστες

² <https://tinyurl.com/y7h2fwo2>

³ Τα στοιχεία με τη μπλε γραμματοσειρά αφορούν αποκλειστικά την περιοχή του Πειραιά.

που βρίσκονταν στο λιμάνι.

Είχαν την υποστήριξη εθελοντών αλλά δεν είχαν καμία συνεργασία με Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Επίσης, το κράτος δεν βοήθησε στην προσπάθεια αυτή των συλλόγων του Πειραιά. Οι σύλλογοι δεν υποστηρίχθηκαν οικονομικά ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο από την πολιτεία ή άλλους φορείς.

Επιπλέον, ένας ακόμη σύλλογος του Πειραιά που είχε ενεργή δράση στη βοήθεια των προσφύγων ήταν ο **Εμπορικός Σύλλογος** του Πειραιά. Οι προμήθειες που μαζεύτηκαν ήταν τρόφιμα, παπούτσια, ρούχα και κουβέρτες. Είχε ενοικιαστεί ένα κοντέινερ και από αυτό μοιράζονταν οι προμήθειες στους πρόσφυγες. Το μοίρασμα των προμηθειών που είχαν συγκεντρωθεί έγινε μέσω Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.

Συμπερασματικά, ο ρόλος των συλλόγων του Πειραιά ήταν πολύ σημαντικός καθώς με την υποστήριξη τους οι πρόσφυγες κατάφεραν να έχουν καθημερινή ιατρική περίθαλψη αλλά και προμήθειες τροφίμων και ένδυσης (Συνέντευξη Πλατανησιώτης Ν. , 5/1/2018).

4.5. Εθελοντισμός

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω ο **εθελοντισμός** έπαιξε καθοριστικό ρόλο στις ζωές των προσφύγων στο χρονικό διάστημα που παρέμειναν ή παραμένουν στην χώρα μας. Πολλοί άνθρωποι ευαισθητοποιήθηκαν με το προσφυγικό ζήτημα που διαδραματιζόταν στην Ελλάδα. Ο εθελοντισμός υπήρξε έμπρακτα με διάφορους τρόπους και από διάφορες πλευρές.

Οι Έλληνες δεν έμειναν άπραγοι μπροστά σε όλο αυτό που συνέβαινε. Μέρα με τη μέρα οι πρόσφυγες αυξάνονταν και χρειάζονταν βοήθεια. Οι ντόπιοι στο δήμο του Πειραιά προσπάθησαν με κάθε μέσο να βοηθήσουν την κατάσταση των προσφύγων. Η εύρεση καταλύματος, ιατρική περίθαλψη, φαγητό, ρούχα καθώς και νομική βοήθεια ήταν μερικά από τα πράγματα που έκαναν οι ντόπιοι. Υπήρχαν καθημερινά παραδείγματα στα οποία άνθρωποι παρέδιδαν φαγητό στα νησιά, στις πύλες του Πειραιά που παρέμεναν οι πρόσφυγες το πρώτο διάστημα στην Αθήνα αλλά και στην υπόλοιπη χώρα. Οι άνθρωποι από το εξωτερικό θεωρούσαν αξιοθαύμαστο που οι Έλληνες πρόσφεραν ότι μπορούσαν καθώς ήξεραν την οικονομική κατάσταση στη χώρα μας (Ηρειώτου Μ., 2016). Ένα αξιοσημείωτο

παράδειγμα είναι των Αλληλέγγυων Λειτουργών Υγείας (ΑΛΥ) είναι μια ανεξάρτητη, Αυτοοργανωμένη Συλλογικότητα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας (ΑΣΠΦΥ). Οι συγκεκριμένοι βρέθηκαν στον Πειραιά και κάλυπταν τις βραδινές βάρδιες του ιατρείου για ένα χρονικό διάστημα. Δεν επιχορηγούνται από πουθενά, ούτε έχουν κάποια σχέση με κανένα πολιτικό κόμμα.

Συνοπτικά, υπήρξε μεγάλος αριθμός ανθρώπων από πολλές χώρες που ήρθε στην Ελλάδα και βοήθησε με οποιοδήποτε τρόπο μπορούσε τους πρόσφυγες. Ο αριθμός των εθελοντών δεν έχει καταγραφεί. Βάση έρευνας που πραγματοποιήθηκε τον Απρίλιο του 2017 οι πρόσφυγες που παραμένουν στην Αθήνα αναγνωρίζουν ότι έχουν λάβει βοήθεια από Μ.Κ.Ο. (47%), από Έλληνες πολίτες (16%), από την Εκκλησία (10%) και από συμπατριώτες τους (6%) (Καθημερινή, 2017).

Ο φιλανθρωπικός οργανισμός της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών «Αποστολή», είχε μία δυναμική παρουσία στο λιμάνι του Πειραιά σε συνεργασία με το Νοσοκομείο «Παιδων Αγία Σοφία». Στόχος αυτής της φιλανθρωπικής οργάνωσης ήταν να υποστηρίξει τους πρόσφυγες και να αντιμετωπίσει τις δύσκολες καιρικές συνθήκες. Η κάλυψη των αναγκών για τους πρόσφυγες έγινε μέσω ρουχισμού. Η «Αποστολή» διένειμε πάνω από 200 κιτ ρουχισμού που το κάθε κιτ περιελάμβανε μία ζακέτα, ένα αδιάβροχο, ένα ζευγάρι γάντια και ένα ζευγάρι κάλτσες. Ο κύριος λόγος που η Αποστολή διένειμε τα είδη ρουχισμού στον Πειραιά ήταν ότι ο Πειραιάς ήταν ο πρώτος προορισμός των προσφύγων μετά από τα νησιά του Αιγαίου. Συγκεκριμένα, μοίρασε συνολικά 600 μερίδες φαγητού και σακούλες με παιχνίδια, υπνόσακους και βρεφικό γάλα για τους πρόσφυγες. Σε συνεργασία με τη φιλανθρωπική οργάνωση των Ορθοδόξων της Αμερικής IOCC έχουν ξεκινήσει στα ακριτικά νησιά της Σάμου και της Χίου ένα εκτεταμένο πρόγραμμα ανθρωπιστικής βοήθειας, με έργα επισκευής και αποκατάστασης δομών, όπως εγκαταστάσεις δεξαμενής νερού και φορητές μονάδες υγιεινής.

Ο **Ολυμπιακός Σύνδεσμος Φιλάθλων Πειραιώς** αποτελεί ένα σύμβολο για τον Πειραιά. Με εντολή του Βαγγέλη Μαρινάκη του προέδρου της ΠΑΕ Ολυμπιακός, η ΠΑΕ Ολυμπιακός μοίρασε στους πρόσφυγες είδη πρώτης ανάγκης. Από τον Μάρτιο του 2016 και για περίπου δύο μήνες ο Ολυμπιακός μοίρασε πάνω από 60.000 μερίδες δωρεάν φαγητού στους πρόσφυγες. Η ανθρωπιστική δράση του συλλόγου του Πειραιά ήταν τεράστια. Η ΠΑΕ Ολυμπιακός είχε βαν στις πύλες του Πειραιά και διένειμε φαγητό και είδη ένδυσης. Μπουφάν, φούτερ, σκούφοι, γάντια, αντιανεμικά και πετσέτες ήταν μερικά από τα είδη ένδυσης που πρόσφερε ο

Ολυμπιακός. Περίπου, 100.000 είδη ένδυσης προσφέρθηκαν στους πρόσφυγες. Επίσης, δόθηκαν μπάλες στα μικρά παιδιά έτσι ώστε να έχουν την ευκαιρία να παίζουν το διάστημα που θα παραμείνουν στο λιμάνι του Πειραιά.

Αξίζει να αναφερθεί ότι πέρα από την ΠΑΕ του Ολυμπιακού και την φιλανθρωπική οργάνωση Αποστολή πρόσφεραν ουσιαστική βοήθεια το "Ίδρυμα Μαριάννα Β. Βαρδινογιάννη" για τον εμβολιασμό εκατοντάδων παιδιών. Η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών για την υποστήριξη τους στην προσφορά τροφίμων και ειδών πρώτης ανάγκης. Επίσης, εθελοντικές και ανθρωπιστικές οργανώσεις για την καθημερινή συνεισφορά τους στο λιμάνι του Πειραιά. Επιπλέον, τις εταιρίες ΕΛΑΪΣ, Καραντινός Α.Ε. εμπορία οπωροκηπευτικών, Πλαστικά Θράκης Α.Ε., ΣΟΓΙΑ ΕΛΛΑΣ βιομηχανία τροφίμων. Καθώς επίσης και οι επιχειρήσεις του Πειραιά Άμμος, Βαρούλκο, Belle Amie, Cavo D'oro, Coza Nostra, Δουράμπτης, Jimmy and the Fish, Olympion, Παράγκα, Tony Bonano, Υπερωκεάνιο, Ψαρόσκαλα που και αυτοί με την σειρά τους βοήθησαν στην ομαλή παραμονή των προσφύγων στο λιμάνι του Πειραιά προσφέροντας τρόφιμα, είδη πρώτης ανάγκης και υπηρεσίες.

4.6. Επιπτώσεις στο Δήμο Πειραιά

Αρνητικές Επιπτώσεις στο Δήμο Πειραιά

Ο ερχομός των προσφύγων και των μεταναστών έφερε αρκετές αρνητικές επιπτώσεις στο Δήμο του Πειραιά. Κατά κύριο λόγο όλη αυτή η κατάσταση προκλήθηκε λόγω της έλλειψης εθνικού σχεδίου για την αντιμετώπιση μιας τέτοιας κατάστασης. Παρακάτω αναφέρονται οι αρνητικές επιπτώσεις που προκλήθηκαν από το προσφυγικό ζήτημα στο Δήμο του Πειραιά:

- Στο διάστημα που παρέμειναν οι πρόσφυγες και οι μετανάστες στο λιμάνι του Πειραιά έγινε αρνητική διαφήμιση μέσω των μέσων μαζικής ενημέρωσης τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό.
- Το λιμάνι του Πειραιά δέχθηκε μεγάλη ρύπανση λόγω του μεγάλου όγκου προσφύγων και μεταναστών που διέμεναν εκεί.
- Φόβος των πολιτών για την εξάπλωση μεταδοτικών ασθενειών που δεν υπήρχαν στην χώρα.

- Μη εκμετάλλευση όλων των πυλών του λιμανιού λόγω της διαμονής των προσφύγων και των μεταναστών.
- Μείωση της τουριστικής κίνησης.

Θετικές Επιπτώσεις στο Δήμο Πειραιά

Παρ'όλα αυτά υπάρχει και η θετική πλευρά του προσφυγικής κρίσης. Παρακάτω αναφέρονται οι θετικές επιπτώσεις που έφερε η προσφυγική κρίση στο Δήμο του Πειραιά:

- Αύξηση κίνησης γραμμής Πειραιάς-Χίος-Μυτιλήνη λόγω της μεταφοράς των προσφύγων και των μεταναστών προς τον Πειραιά.
- Αίσθημα αλληλεγγύης ανάμεσα σε πολίτες και σε πρόσφυγες και μετανάστες.
- Αυξήθηκαν οι ομάδες εθελοντών για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το προσφυγικό ζήτημα απασχόλησε αρκετά την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση γενικότερα τα τελευταία χρόνια. Ο δήμος του Πειραιά αποτέλεσε έναν σταθμό στο μακρινό ταξίδι των προσφύγων και των μεταναστών προς τον τελικό τους προορισμό.

Ο δήμος του Πειραιά αντιμετώπισε το 2015 έντονα το προσφυγικό πρόβλημα. Οι πρόσφυγες δεν έμεναν στο λιμάνι για πολλές μέρες αλλά παρ'όλα αυτά υπήρξε μεγάλη χρονική περίοδος που διέμεναν στο λιμάνι ακόμη και 5.000 άτομα. Για τη στέγαση χρησιμοποιήθηκαν 5 πύλες καθώς και η Πέτρινη Αποθήκη. Βασικός σκοπός σχεδόν όλων των προσφύγων και των μεταναστών ήταν να φύγουν από τον Πειραιά και να πάνε προς τα βόρεια της χώρα και έπειτα να πάνε στον τελικό προορισμό τους. Κατά τη διάρκεια της παραμονής των προσφύγων και των μεταναστών στο λιμάνι του Πειραιά υπήρξαν έντονα περιστατικά βίας κυρίως μεταξύ Αφγανών και Σύριων και οι δύο βασικότερες αφορμές ήταν οι φυλετικές διαφορές και το καθημερινό συσσίτιο. Άλλα προβλήματα που επικρατούσαν στο λιμάνι ήταν το εμπόριο ναρκωτικών καθώς και οι βιασμοί. Όσον αφορά, τις συνθήκες διαβίωσης ήταν πολύ άσχημες. Υπήρχαν σχεδόν μηδαμινές εγκαταστάσεις υγιεινής και στέγασης. Ακόμη πιο δύσκολη έκανε την κατάσταση ανεξέλεγκτος αριθμός ανθρώπων που έφταναν καθημερινά στο λιμάνι. Το Λιμενικό Σώμα ήταν υπεύθυνο για την ασφαλή διαμονή των προσφύγων και των μεταναστών στο λιμάνι αλλά αυτό δεν ήταν πάντα εύκολη υπόθεση.

Σημαντικό ρόλο στη διαμονή των προσφύγων και των μεταναστών έπαιξε τόσο ο εθελοντισμός όσο και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και γενικότερα Οργανώσεις που είχαν σαν σκοπό να βοηθήσουν τους ανθρώπους που βρίσκονταν στο λιμάνι. Πάρα πολλοί πολίτες του Δήμου Πειραιά πρόσφεραν κυρίως τρόφιμα και είδη ένδυσης. Οι Μ.Κ.Ο. βοήθησαν κυρίως μέσω τροφίμων, ειδών πρώτης ανάγκης και ιατρικών υπηρεσιών. Οι Μ.Κ.Ο. που είχαν έντονη δράση στο προσφυγικό ζήτημα ήταν το Χαμόγελο του Παιδιού, η Praksis, οι Γιατροί χωρίς Σύνορα, η Παμπεραϊκή Πρωτοβουλία, Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός. Ο ιατρικός και φαρμακευτικός σύλλογος του Πειραιά έδωσαν σπουδαίο αγώνα για να βοηθήσουν όσο περισσότερους πρόσφυγες και μετανάστες μπορούσε. Προσέφερε εξετάσεις, εμβόλια και φαρμακευτική αγωγή όπου χρειαζόταν. Ο Ο.Σ.Φ.Π. υποστήριξε σε καθημερινή βάση και για μεγάλο χρονικό διάστημα τους πρόσφυγες και τους μετανάστες.

Οι αρμοδιότητες του δήμου Πειραιά για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες ήταν μηδαμινές. Το βασικότερο πρόβλημα ήταν ότι δεν υπήρχαν κατευθυντήριες οδηγίες από πουθενά. Στην περίπτωση του δήμου Πειραιά ο δήμος δεν είχε κάποια αρμοδιότητα καθώς οι πρόσφυγες και οι μετανάστες διέμεναν αποκλειστικά και μόνο στο λιμάνι που εκεί υπεύθυνο ήταν ο Οργανισμός Λιμένα του Πειραιά. Αυτό έφερε σαν αποτέλεσμα οποιαδήποτε εθελοντική κίνηση και παρέμβαση του Δήμου να είναι άτυπη. Γενικότερα, δεν υπήρχε κάποιο ευρωπαϊκό ή εθνικό σχέδιο ως προς την αντιμετώπιση των προσφύγων.

Όλη αυτή η ταλαιπωρία που βίωσαν αυτοί οι άνθρωποι πρέπει να λάβει τέλος και να πάνε στους τελικούς τους προορισμούς χωρίς άλλες δυσκολίες. Στα επόμενα χρόνια θα πρέπει να υπάρξει καλύτερη οργάνωση έτσι ώστε αν ξαναέρθουν πρόσφυγες και μετανάστες να μπορεί κάθε δήμος να τους διαχειριστεί έτσι όπως πρέπει.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια αντιμετώπισε το προσφυγικό ζήτημα σε μία πολύ έντονη μορφή. Καθημερινά δεχόταν πληθώρα προσφύγων και μεταναστών σε πολλά σημεία της χώρας που είχε σαν αποτέλεσμα να μην μπορεί κάθε τοπική κοινωνία να αντιμετωπίσει σωστά τις καταστάσεις.

Η Ελλάδα και η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να λάβουν μέτρα για την ασφαλή μεταφορά των προσφύγων και των μεταναστών έτσι ώστε να πάνε στον τελικό προορισμό που έχουν επιλέξει χωρίς εμπόδια και δυσκολίες. Επίσης, η προσωρινή διαμονή αυτών των ανθρώπων θα πρέπει να είναι αξιοπρεπής και να μην θίγονται τα ανθρώπινα δικαιώματα κάθε ανθρώπου. Πολλοί από τους πρόσφυγες και τους μετανάστες ταξιδεύουν χωρίς οικονομικούς πόρους. Στη λήψη των παραπάνω μέτρων θα πρέπει να δοθεί μία λύση για αυτό το ζήτημα όπως για παράδειγμα κάποιο επίδομα μέχρι να φτάσουν στον τελικό προορισμό τους. Όσον αφορά, το θέμα της ενσωμάτωσης των προσφύγων και των μεταναστών θα πρέπει να γίνεται με ομαλό τρόπο κυρίως για τις μικρές ηλικίες. Αυτό μπορεί να καταφερθεί μέσω ενημερώσεων σε σχολεία και σε ημερίδες για την ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών. Όλοι οι άνθρωποι θα πρέπει να έχουν ίση αντιμετώπιση και να έχουν ίσες ευκαιρίες στη ζωή.

Ο εθελοντισμός βοήθησε αρκετά στο προσφυγικό ζήτημα. Πάρα πολλοί ήταν αυτοί που υποστήριξαν έμπρακτα αυτά τα άτομα που είχαν ανάγκη. Η αξία του εθελοντισμού τόσο μέσω μιας οργάνωσης όσο και αυτόνομη είναι πολύ σημαντική. Η προώθηση του εθελοντισμού θα πρέπει να γίνεται από μικρή ηλικία έτσι ώστε όλοι να καταλάβουν πόσο σημαντικό είναι το αίσθημα της αλληλεγγύης και πόσο σημαντικό είναι να σεβόμαστε ο ένας τον άλλον ακόμη και με τη διαφορετικότητα που το άλλο άτομο έχει. Δεν πρέπει να κρίνουμε βάσει της καταγωγής ή του χρώματος ενός ανθρώπου. Πόσο μάλλον που στην περίπτωση αυτή οι πρόσφυγες έρχονται από μία κατάσταση πολέμου. Οι ντόπιοι πρέπει να βοηθούν τους όσο περισσότερο μπορούν με όσα μέσα διαθέτουν αυτούς που βρέθηκαν σε αυτή τη δύσκολη κατάσταση.

Το προσφυγικό ζήτημα είναι ένα θέμα που μας αφορά όλους. Οποιοσδήποτε θα μπορούσε να βρεθεί σε παρόμοια θέση με αυτούς τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που αναγκάστηκαν να φύγουν από τη χώρα τους έτσι ώστε να βρουν

κάπου ένα καλύτερο μέλλον για αυτούς και τις οικογένειες τους. Το σημαντικότερο είναι η αμοιβαία υποστήριξη ανάμεσα στους ανθρώπους.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Γερασιμίδης Θ., (2016), *Χάος με μετανάστες στον Πειραιά (που το Πάσχα θα άδειάζει)*, Πρώτο Θέμα
- Ελαφρός Γ., (2016), *Δώδεκα νέα κέντρα φιλοξενίας*, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ,
- Ευθυμιάδου Δ., (2009), *Ανεργία και οικονομικοί μετανάστες στην Ελλάδα*, Πρέβεζα, σελ.26-28
- Καραμπελιάς Γ., (2015), *Παγκοσμιοποίηση και Μετανάστευση, Η Ελλάδα ανάμεσα στο μεταναστευτικό και τη δημογραφική κατάρρευση*, Εκδ. ‘‘εναλλακτικές εκδόσεις’’, Αθήνα, σελ 29 , σελ 91
- Σιάμα Θ., (2011), *Το Νομοθετικό πλαίσιο για τους πρόσφυγες και η ενσωμάτωση των παιδιών των προσφύγων*, Πτυχιακή Εργασία, ΤΕΙ Καλαμάτας
- Σινανή Ε., (2007), *Αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες: θεσμικό πλαίσιο, ελληνική πραγματικότητα και ρόλος των ΟΤΑ. Ο ρόλος του Λαυρίου*, Πτυχιακή εργασία, σελ. 27, 47
- Σωτηρίου Φ., (2005), *Ο ρόλος και η σημασία των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων*», Πτυχιακή εργασία, ΤΕΙ Καβάλας
- Σωτηρόπουλος Β., (2013), *Πρόσφυγας, μετανάστης, λαθρομετανάστης: ποιος είναι ο σωστός όρος*, Αθήνα
- Τσαούση Δ., (1996), *Η κοινωνία του ανθρώπου*, εκδ. Gutenberg, Αθήνα, σελ.238
- Μπούμπουλης Χ., *Ο ρόλος της μετανάστευσης στην διατάραξη ή τη διατήρηση της διεθνούς ασφάλειας*, Πτυχιακή Εργασία, Πανεπιστήμιο Πειραιά
- Φουντουλάκη Α. και Δρακακάκη Ο., (2009), *Στάσεις και αντιλήψεις των σπουδαστών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης του Τ.Ε.Ι. Κρήτης αναφορικά με τους οικονομικούς μετανάστες*, Ηράκλειο
- Παπαδοπούλου Δ.,(2009), *Το προσφυγικό φαινόμενο: Η ελληνική και η διεθνής εμπειρία*, Πτυχιακή Εργασία, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- UNICEF, Αυξανόμενος αριθμός ασυνόδευτων παιδιών προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα σε επείγουσα ανάγκη για στέγη, φροντίδα και προστασία, Ανακτήθηκε 27 Οκτωβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/ycxp4239>
- Σπορ Fm, Αυτοσχέδιο hotspot στον Πειραιά – 3.500 πρόσφυγες εγκλωβισμένοι στο λιμάνι, Αναρτήθηκε 15 Απριλίου 2017 από <https://tinyurl.com/y94sj6od>

- Crash Magazine Online, «BOΥΛΙΑΖΕΙ» ο Πειραιάς! Σε άθλιες συνθήκες οι χιλιάδες μετανάστες που διαμένουν στο λιμάνι, Ανακτήθηκε 18 Νοεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y8u4rwt5>
- Βυθούλκας Δ., (2017), Πειραιάς: Εθελοντές και πολίτες συνεχίζουν να βοηθούν πρόσφυγες, Το Βήμα, Ανακτήθηκε 15 Απριλίου 2017 από <https://tinyurl.com/yafzp5xu>
- Γεωργιοπούλου Τ., (2017) Καταγραφή όλων των ΜΚΟ με δράση στη χώρα μας, Η Καθημερινή, Ανακτήθηκε 9 Μαρτίου 2017 από <https://tinyurl.com/yau8ts2s>
- Δεληγιάννη Λ., (2017) Μεταναστευτική κρίση: Τι συνέβη φέτος το καλοκαίρι; NEWS.GR, Ανακτήθηκε 9 Μαρτίου 2017 από <https://tinyurl.com/ycp9to6u>
- Δεληγιάννη Λ., (2017) Πέντε χρόνια πόλεμος στη Συρία: Πώς ξεκίνησε και πώς φτάσαμε ως εδώ, NEWS.GR, Ανακτήθηκε 17 Απριλίου 2017 από <https://tinyurl.com/ycjbct6e>
- Ολυμπιαcos, Είκοσι μέρες προσφοράς, είκοσι μέρες ελπίδας, Ανακτήθηκε 23 Μαρτίου 2016 από <https://tinyurl.com/y76sozyj>
- Ναυτεμπορική, Έφυγαν από το λιμάνι του Πειραιά και οι τελευταίοι πρόσφυγες, Ανακτήθηκε 10 Ιουνίου 2017 από <http://www.naftemporiki.gr>
- Left, Η κατάσταση στο λιμάνι του Πειραιά: Ανακοίνωση της Παμπειραιϊκής Πρωτοβουλίας, Ανακτήθηκε 12 Ιουνίου 2017 από <https://tinyurl.com/yao77mcl>
- Πρώτο Θέμα, Η προσφυγική κρίση «βύθισε» τον τουρισμό στα νησιά του Αιγαίου, Ανακτήθηκε 26 Μαρτίου 2017 από <https://tinyurl.com/yayvxcp8>
- Ηρειώτου Μ., (2016), Hotspot Πειραιάς: Ελπίδα μόνο από τους εθελοντές, ΤΑ ΝΕΑ, Ανακτήθηκε 5 Απριλίου 2017 από <https://tinyurl.com/ybkzkbkc>
- In, Η στέγαση προσφύγων από το 2019 στο επίκεντρο Υπουργών – Δημάρχων, Ανακτήθηκε 5 Ιανουαρίου 2018 από <http://www.in.gr/>
- Θεοδόσης Δ., (2016), Μετανάστες στην Ελλάδα του σήμερα, Ανεξάρτητη ενημέρωση, Ανακτήθηκε 23 Μαΐου 2017 από <https://tinyurl.com/gttwp5>
- Κουγιανού Α., (2015), Οι μικροί ταξιδευτές του προσφυγικού: Μυτιλήνη-Πειραιάς με τα παιδιά που ταξιδεύουν μόνα τους. 11 ιστορίες βίαιης ενηλικίωσης, Ανακτήθηκε 12 Οκτωβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y8xdyy6q>
- Κυριακίδου Ε., (2016), Εγκλωβισμένοι στο λιμάνι του Πειραιά πάνω από 1.000 πρόσφυγες και μετανάστες, Ανακτήθηκε 12 Ιουνίου 2017 από <https://tinyurl.com/yboqctmb>
- Κωστάλα Μ., (2016), Η προσφυγική/μεταναστευτική κρίση στον ελληνικό Τύπο κατά την προεκλογική περίοδο των βουλευτικών εκλογών της 20ής Σεπτεμβρίου 2015, Ανακτήθηκε 20 Σεπτεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y788bf7f>

- Λειβαδά Δ., (2016), Γιατί οι εθελοντές που βοηθούν πρόσφυγες στα νησιά ανησυχούν για πιθανή κυβερνητική καταστολή, Ανακτήθηκε 15 Ιουνίου 2017 από <https://tinyurl.com/y95o6lnf>
- Newsbomb, Λιμάνι Πειραιά: Εργασίες απολύμανσης στην -άδεια πια από πρόσφυγες- πύλη E2, Ανακτήθηκε στις 23 Οκτωβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/ya5by7kh>
- Olympiacos, Μητρόπολη και Δήμος Πειραιά στο πλευρό του Θρύλου για τους πρόσφυγες, Ανακτήθηκε 12 Δεκεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y8vmryew>
- Μισίνας Σ., (2017), Οι πρόσφυγες που φιλοξενούνται στην Αθήνα δε θέλουν να μείνουν στην Ελλάδα, CNN Greece, Ανακτήθηκε 16 Οκτωβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/ybwkqgd7>
- Μπακοπούλου Μ., (2016), Η σκοτεινή όψη των καταυλισμών προσφύγων – πορνεία, ναρκωτικά, βιασμοί, Ανακτήθηκε 28 Μαΐου 2017 από <https://tinyurl.com/y89ug6jf>
- Μπόλαρη Τ., (2016), Πειραιάς: Στους 3.280 οι μετανάστες και οι πρόσφυγες που φιλοξενούνται στο λιμάνι, CNNGreece, Ανακτήθηκε 25 Ιουνίου 2017 από <https://tinyurl.com/y8qwkyjt>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Νέο ανθρωπιστικό πρόγραμμα της ΕΕ για την ένταξη και την υποδοχή των προσφύγων στην Ελλάδα, Ανακτήθηκε 17 Ιουλίου 2017 από <https://tinyurl.com/y7tfrhcs>
- TVXS, Ξεπερνούν τα 67 εκατομμύρια οι πρόσφυγες σε όλο τον κόσμο, Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου 2017 από <https://tinyurl.com/gttwp5v>
- Ομηρίδου Α., (2016), Έφυγαν από την Πύλη E2 οι πρόσφυγες στον Πειραιά – 83εκ.ευρώ θα λάβει η Ελλάδα από την ΕΕ, EPT, Ανακτήθηκε 19 Απριλίου 2016 από <https://tinyurl.com/y8qwkyjt>
- Παζιάνου Α., (2017), Οι γυναίκες και τα παιδιά γίνονται αντικείμενο εκμετάλλευσης, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Ανακτήθηκε 25 Μαΐου 2017 από <https://tinyurl.com/y9zjyl5e>
- Woman every day, Παιδιά της Συρίας: Μια χαμένη γενιά;, Η Εποχή, Ανακτήθηκε 23 Φεβρουαρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y8tm6jcn>
- Παπασταθοπούλου Χ., (2015), Βοήθεια για τους πρόσφυγες από την Παμπειραϊκή Πρωτοβουλία, Ανακτήθηκε 19 Ιουλίου 2017 από <https://tinyurl.com/gojfujz>
- Κοινωνική, Πέτρος Κόκκαλης: «Κρούουμε τον κώδωνα του κινδύνου εδώ και ένα μήνα», Ανακτήθηκε 16 Νοεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y8cyl4ur>
- Πολυχρονάκης Μ., (2005), Η έννοια της παγκοσμιοποίησης, Ανακτήθηκε 9 Απριλίου 2017 από <https://tinyurl.com/y8shshf9>
- Πρίφτη Κ., (2016), Όλα όσα μάθαμε ρωτώντας τις ΜΚΟ που δρουν στην Ελλάδα για το ρόλο τους στο προσφυγικό, Huffpost, Ανακτήθηκε 12 Ιουλίου 2017 από <https://tinyurl.com/y788bf7f>

- Πρίφτη Κ., (2016), Πόσο στοιχίζει στην ελληνική οικονομία η προσφυγική κρίση. Η εμπιστευτική έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδος στη HuffPost Greece, Ανακτήθηκε 13 Μαρτίου 2017 από <https://tinyurl.com/ycze4sfs>
- Πρώτο Θέμα, Πρόσφυγες βουτάνε στο λιμάνι του Πειραιά για να κάνουν μπάνιο, Ανακτήθηκε 18 Νοεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/ycvca9zb>
- Ρέβη Ε., (2016), Πειραιάς: Φωτογραφίες και βίντεο από τα επεισόδια και τους τραυματισμούς, Πρώτο Θέμα, Ανακτήθηκε 22 Νοεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/yaalpo76>
- Πρώτο Θέμα, Ρούχα και τρόφιμα για τους πρόσφυγες συγκεντρώνει ο Δήμος Πειραιά, Ανακτήθηκε 18 Οκτωβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y77vbhhd>
- Σκάϊ, Στο λιμάνι του Πειραιά 1.700 πρόσφυγες και μετανάστες από το Ανατολικό Αιγαίο, Ανακτήθηκε 10 Νοεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y94sj6od>
- PeiraiasNews, Συντονισμένη κίνηση από τους Πειραιώτες για συγκέντρωση τροφίμων για τους πρόσφυγες, Ανακτήθηκε 19 Οκτωβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y826mo27>
- Το Χαμόγελο του Παιδιού, «Το χαμόγελο του παιδιού» για την παγκόσμια ημέρα προσφύγων, Ανακτήθηκε 20 Ιουνίου 2017 από <https://tinyurl.com/y9mfbs4e>
- Το Χαμόγελο του Παιδιού, «Το Χαμόγελο του Παιδιού» συγκεντρώνει φάρμακα, είδη πρώτης ανάγκης και τρόφιμα για τα παιδιά πρόσφυγες μετανάστες, Ανακτήθηκε 16 Νοεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/yakxpzeg>
- Τσακαλίδης Κ., (2016), Περισσότεροι από 4.000 μετανάστες και πρόσφυγες πνίγηκαν στη Μεσόγειο το 2016, Ανακτήθηκε 12 Ιουλίου 2017 από <https://tinyurl.com/ychg65c3>
- Πρώτο Θέμα, Υγειονομικός σχεδιασμός για τους πρόσφυγες σε Ελληνικό, Πειραιά και Β. Ελλάδα, Ανακτήθηκε 5 Δεκεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y783tqka>
- Πρώτο Θέμα, Φεύγει ο Δήμος Πειραιά από το λιμάνι: Να αναλάβει η κυβέρνηση τις ευθύνες για τους πρόσφυγες, Ανακτήθηκε 13 Νοεμβρίου 2017, <https://tinyurl.com/ydds4shw>
- Φωτιάδη Ι., (2015), Ο «χάρτης» των ΜΚΟ στην Ελλάδα, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Ανακτήθηκε 17 Ιουλίου 2017 από <https://tinyurl.com/yc84ymd3>
- Air Magazine, Προσφυγικό και η Ευρώπη, Ανακτήθηκε 27 Μαΐου 2017 από <https://tinyurl.com/yc89qotn>
- Ελληνική Δημοκρατία Ελληνική Στατιστική Αρχή, Απογραφή Πληθυσμού - Κατοίκων, 2011, Ανακτήθηκε 5 Ιουλίου 2017 από <https://tinyurl.com/y8dwksm8>
- ΟΗΕ: Περισσότεροι από 800.000 μετανάστες στην Ευρώπη το 2015, Ανακτήθηκε 12 Δεκεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y9wrszwh>
- Γεωργιοπούλου Τ.,(2017), Σε καθεστώς ασύλου πάνω από 10.000 άτομα, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Ανακτήθηκε 4 Οκτωβρίου 2017 από

<https://tinyurl.com/y97n953b>

- CNN Greece, Οι αιτήσεις ασύλου αυξήθηκαν κατά 593% το Νοέμβριο του 2016, Ανακτήθηκε 4 Οκτωβρίου 2017 <https://tinyurl.com/yb57mzxx>
- Το Βήμα, 213 άνθρωποι έχασαν το καλοκαίρι τη ζωή τους από πνιγμό, Ανακτήθηκε 15 Νοεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y7vmtctx>
- Μποζανίνου Τ., (2016), Κως: Το νησί των «αγανακτισμένων», Ανακτήθηκε 15 Σεπτεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/yca4rbr8>
- Unicef, Δήλωση της Unicef, (2018), Ανακτήθηκε 15 Ιανουαρίου 2018 από <https://www.unicef.gr/unicef>
- Η Αυγή, Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ: Στέγαση προσφύγων σε διαμερίσματα και παροχή προπληρωμένων καρτών, (2017), Ανακτήθηκε 15 Δεκεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/ybtfayt8>
- In, Η στέγαση προσφύγων από το 2019 στο επίκεντρο υπουργών- δημάρχων, (2017), Ανακτήθηκε 15 Δεκεμβρίου 2017 από <https://tinyurl.com/y9rmwykk>
- Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, Εξευρωπαϊσμός των πολιτικών ματανάστευσης και ασύλου: από την κοινοτικοποίηση στη συλλογική επίβλεξη, (2013), Ανακτήθηκε 18 Δεκεμβρίου 2017 <https://tinyurl.com/y9xdntqv>

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ

- Νόμος 1975/1991 - ΦΕΚ 184/Α/4-12-1991
- Νόμος 2452/1996 - ΦΕΚ 283/Α/31-12-1996
- Νόμος 3386/2005 - ΦΕΚ Α 212/23-08-2005
- Νόμος 3907/2011 - ΦΕΚ Α-7/26-01-2011
- Νόμος 4058/2012 - ΦΕΚ Α 63-2012
- Νόμος 4375/2016 - ΦΕΚ 51/Α/3-4-2016
- Προεδρικό Διάταγμα 114/2010 - ΦΕΚ Α΄-195-22.11.2010
- Προεδρικό Διάταγμα 102/2012 - ΦΕΚ Α΄ 169
- Προεδρικό Διάταγμα 113/2013 - ΦΕΚ 146/Α/14-6-2013
- Προεδρικό Διάταγμα 208 - ΦΕΚ Α΄ 194/23-08-2002

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Οι ερωτώμενοι για την πραγματοποίηση της παρούσας εργασίας ήταν οι ακόλουθοι:

1. Γεωργουλέας Γεώργιος, Λιμενικός Πειραιά, 19/1/2018
2. Ερωτώμενη, Κοινωνική Λειτουργός, Praxis (28/7/2017)
3. Ερωτώμενος, Υπεύθυνος Έργων, Δ/ση Προγραμμάτων & Διεθνούς Συνεργασίας (Αποστολή) (15/1/2018)
4. Κουτάντου Χαρά, Υπάλληλος Δήμου Πειραιά & Γραμματέας στο ΣΕΜ (22/02/2018)
5. Κούχη Σοφία, Κοινωνική Λειτουργός, Χαμόγελο του Παιδιού, (28/12/2017)
6. Λειβαδά Δανάη, Communications Manager, Ελληνικό Συμβούλιο για Πρόσφυγες (04/01/2018)
7. Πλατανησιώτης Νικόλαος, Πρόεδρος Ιατρικού Συλλόγου Πειραιά, 5/1/2018
8. Σέργη Κατερίνα, υπάλληλος στο Τμήμα Συντονισμού της Υπηρεσίας Υποδοχής και Ταυτοποίησης, 16/1/2018
9. Clement Perrin, Οι γιατροί χωρίς σύνορα της Γαλλίας, Επικεφαλής της Αποστολής στην Ελλάδα, 15/1/2018

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Μερικές από τις ερωτήσεις που έγιναν είναι οι ακόλουθες:

Ερωτήσεις:

1. Υπάρχει (κατά προσέγγιση) αριθμός προσφύγων και μεταναστών που παρείχατε βοήθεια (πχ φάρμακα, τρόφιμα, ιατρικές εξετάσεις);
2. Πώς είναι εφικτό να βοηθηθούν και να καλυφθούν οι ανάγκες τόνων αβοήθητων ανθρώπων από την Οργάνωση;
3. Αν και σε πόσα άτομα παρείχατε χώρους φιλοξενίας; Ήταν σε οικογένειες ή σε ασυνόδευτα παιδιά;
4. Ποιες δράσεις/ενέργειες υλοποιήθηκαν για την υποδοχή, προσωρινή ή όχι διαμονή και προστασία τους;
5. Υπήρχε συνεργασία με άλλες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις ώστε να επιτευχτεί ο κοινός στόχος; Αν ναι, γίνεται να αναφέρεται τις ΜΚΟ με τις οποίες υπήρξε συνεργασία;
6. Ο συνωστισμός που επικράτησε στον Δήμο του Πειραιά επηρέασε τη δημόσια υγεία; Αν ναι, τι μέτρα λήφθηκαν για την αντιμετώπιση του ζητήματος; Πώς βοηθήσατε για την αντιμετώπιση;
7. Παρείχατε επιπλέον ψυχολογική υποστήριξη στα ασυνόδευτα παιδιά ή και σε οικογένειες;
8. Υποθέτω υπήρξε εθελοντική συμμετοχή από τους κατοίκους για τη συγκέντρωση τροφίμων και άλλων ειδών πρώτης ανάγκης.
9. Σε άρθρο της σελίδας διάβασα ότι παρείχατε βοήθεια σε 12.125 ανθρώπους. Ο αριθμός αυτός αφορά την περίοδο 2015-16;